

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Zpěv

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**EMA DESTINNOVÁ: PROPOJENÍ OSOBNÍHO ŽIVOTA
S JEJÍM PROFESNÍM PŮSOBENÍM**

BcA. Hana Dobešová, DiS.

Vedoucí práce: doc. MgA. Libuše Márová

Oponent práce: MgA. Martin Bárta

Datum obhajoby: 4. 6. 2018

Přidělovaný akademický titul: Magistr umění (MgA.)

Praha, 2018

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Voice

MASTER'S THESIS

**EMMY DESTINN: THE INTERCONNECTION BETWEEN HER
PERSONAL LIFE AND HER PROFESSIONAL ACTIVITY**

BcA. Hana Dobešová, DiS.

Supervisor of the thesis: doc. MgA. Libuše Márová

Examiner of the thesis: MgA. Martin Bárta

Date of defense: 4. 6. 2018

Assigned academic degree: Magister artis (MgA.)

Prague, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

**EMA DESTINNOVÁ: PROPOJENÍ OSOBNÍHO ŽIVOTA S JEJÍM PROFESNÍM
PŮSOBENÍM**

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

ABSTRAKT

Cílem této práce je proniknout blíže do povahy světové pěvkyně Emy Destinnové a odhalit četné spojitosti mezi osobním životem a profesním působením této slavné pěvkyně. Nejdříve se zaměřuje na oblasti, které měly vliv na utváření osobnosti a následně i kariéry pěvkyně (povaha, zázemí, výchova, zájmy, osoby důležité pro rozvoj kariéry). Dále podrobně rozebírá významné pracovní i osobní vztahy pěvkyně s důrazem na častou vzájemnou propojenost mezi těmito dvěma oblastmi. Také se zaměřuje na aspekty osobnosti, jež způsobovaly vnitřní rozpolcenost pěvkyně, popisuje její potřebu klidu a samoty, ale také blízké osoby, následně je zde popsán intenzivní vztah s její společnicí a blízkou přítelkyní Marií Martínkovou. Velký důraz je v závěru práce kladen na výrazný povahový rys pěvkyně, jenž měl za následek úpadek její kariéry.

Přínos práce je jednak v pochopení a vysvětlení některých událostí v profesním životě pěvkyně s ohledem na příčiny v životě osobním a naopak, hlavně pak ale v poznání, že není všechno zlato, co se třpytí. A že i hvězda světových rozměrů oplývající bohatstvím a slávou může prožívat své osobní peklo, aniž by o tom svět věděl či pro ni něco udělal, když nastane nouze (jako v závěru jejího života).

ABSTRACT

The aim of this diploma thesis is to penetrate closer to the nature of the world-famous opera singer Emmy Destinn (Ema Destinová) and to reveal the connections between her personal life and her professional activity. Firstly, it focuses on areas that have influenced personality formation and consequently the career of the singer (nature, background, education, interests, career development). It also discusses in detail the important work and personal relationships of the singer with the emphasis on the frequent interconnection between these two areas. She also focuses on aspects of the personality that caused the inner solitude of the singer, describes her need for peace and loneliness, but also the close person, and then describes an intense relationship with her companion and her close friend, Maria (Marie) Martínková. At the end of the work, great emphasis is placed on the significant characteristic of the singer, which led to the decline of her career.

The benefit of this thesis is in the understanding and the explanation of some events in the professional life of the singer with regard to the causes in the personal life and vice versa, but mainly in the knowledge that all that glitters is not gold. And that a world-class star with her wealth and glory can experience her own hell without the world knowing it or doing anything about it (as at the end of her life).

Obsah

Úvod	8
Propojení osobního života s profesním působením Emy Destinnové.....	9
1 Zrod Emy Destinnové	9
2 Všestranné nadání.....	11
2.1 Hudba, malířství, sochařství	11
2.2 Láska k literatuře a písním.....	12
3 Muži versus Ema Destinnová	15
3.1 Muži v životě mladé Emy.....	15
3.2 Jindřich Vodílek – první láska na celý život	16
3.3 Berlín – muži zásadního významu pro umělecký rozvoj Emy Destinnové	17
3.4 Amerika – osudoví muži v pracovním i osobním životě Emy Destinnové	21
3.5 Poslední zoufalé pokusy o lásku	29
4 Ema Destinnová v osobním životě	32
4.1 Povaha Emy Destinnové	32
4.2 Věčné hledání klidu	34
4.3 Stráž nad Nežárkou	35
5 Marie Martínková – jediná pravá přítelkyně Emy Destinnové.....	38
5.1 Společnice na cesty	38
5.2 Osudové setkání.....	39
5.3 Význam Martínkové v životě Destinnové.....	41
6 Vlastenectví Emy Destinnové	44
6.1 Láska k Čechám	44
6.2 Láska k Národnímu divadlu	44
6.3 Láska k české hudbě	45
6.4 Osudná spolupráce s protirakouským odbojem	46
6.5 Internace ve Stráži.....	47
6.6 Dopad internace na kariéru a osobní život Emy Destinnové	48
6.7 Zoufalá situace v posledních letech života.....	49
7 Vysvobození Emy Destinnové	52
Závěr.....	54
Použitá literatura.....	56

Úvod

Ěma Destiniová je jednou z nejslavnějších operních pěvkyní všech dob. Proslavila se po celém světě, byla ikonou své doby, vzorem operní "primadonny". Sláva a peníze ji provázely po celou dobu vrcholného období kariéry a dle toho by se dalo předpokládat, že celý její život byl prosluněný slávou a bohatstvím. Málokdo však zná odvrácenou stranu bohatství a slávy Emy Destiniové. Málokdo doopravdy chápe, jaká ve skutečnosti byla, po čem skutečně v životě toužila (a světová kariéra v cizině to rozhodně nebyla) a co všechno obětovala svým ideálům a lásce.

Ěma Destiniová je pro mě osobně neuvěřitelně zajímavou osobností a její životní příběh mne pohltil okamžitě, jakmile jsem se o ni začala podrobněji zajímat. Tato žena byla plná vnitřních rozporů – tužeb i strachu, oddanosti těm, které milovala, ale zároveň stranění se lidí obecně, upínání se k lásce celou svou bytostí, přitom však uzavřená zcela do sebe a svého vnitřního světa. Tato komplikovaná žena mě nepřestává fascinovat. Do značné míry se ztotožňovala se svou oblíbenou operní postavou divoké Carmen, zatímco já se do jisté míry ztotožňuji s osobou Emy Destiniové. Její povahové rysy a vnitřní rozpory jsou mi velmi blízké. Proto jsem se rozhodla zaměřit nejen na to, co způsobilo vzestup a pád slavné pěvkyně Emy Destiniové, ale poodhalit více i její osobní příběh ve spojitosti s pěveckou kariérou. Destiniová totiž často neuměla tyto dvě části od sebe naplno oddělit.

Domnívám se, že při zkoumání života a kariéry Emy Destiniové zkrátka nelze oddělit život osobní od života profesního. V celém jejím životě se tyto dvě oblasti neustále navzájem prolínají. Z tohoto důvodu se snažím ve své práci rozebrat ty oblasti v životě pěvkyně, jež ovlivnily (nebo málem ovlivnily) její životní cestu.

Propojení osobního života s profesním působením

Emy Destinnové

1 Zrod Emy Destinnové

Emílie Václavka Jindřiška Pavlína Kittlová se narodila v pátek 26. února roku 1878 v Praze jako prvorozené dítě manželů Kittlových. Nebyla příliš krásné dítě, něžná maminka se jí prý přímo zhrozila. Zato jejímu otci přirostla k srdci a Ema ho velmi milovala.

Ema byla od malička zajímavá. Nikdy nebyla typicky něžné děvče (na rozdíl od její krásné mladší sestry Jindřišky). Ema v sobě měla spíše silnou chlapeckou duši. Byla divoká, neposlušná, věčně roztěkaná a nezkrotná – jediný člověk, kterého uposlechla, byl její otec.

Emin otec, Emanuel Kittl, pocházel ze zámožné vlastenecky založené rodiny pivovarských sládků. Byl velkým milovníkem umění, nejvíce ho však zajímala opera. Hned po svatbě s Jindřiškou Šrůtovou společně odjeli do ciziny za uměním. Cestovali po Itálii, chodili do divadel a na koncerty a Emanuel si velmi rád přehrával na klavír árie ze svých oblíbených oper (znal je z paměti). Byl to velký podporovatel umění a působil jako známý mecenáš chudých umělců. Štědře podporoval například malíře Václava Brožíka či spisovatele Jana Nerudu (sponzoroval jejich společnou cestu na Východ – odtud kniha *Obrazy z ciziny*, již Neruda věnoval právě Emanuelu Kittlovi). Také založil a finančně zajišťoval noviny *Hlas národa*, potom první česko-francouzské noviny *Correspondance Slave* a *Všeslovanský časopis*. Emu miloval otec ze všech svých dětí nejvíce, protože mu naplňovala jeho sny a ideály mládí.

Maminka Emy, Jindřiška Kittlová (rozená Šrůtová), byla operní zpěvačkou. Studovala zpěv v Pivodově škole v Praze a následně v Miláně a Paříži, kde byla dvě sezóny členkou místní opery. Osud tomu chtěl, že se Jindřiška poté vzdala dráhy operní pěvkyně, aby se mohla starat o rodinu.

Malá Ema se už od svých pěti let učila hře na housle u přísného kapelníka Rudolfa Nechvíleho a ve svých osmi letech poprvé vystoupila jako zázračné dítě veřejně v Kamýku nad Vltavou. Už zde přidala po svém úspěšném vystoupení na závěr svou nejmilejší píseň *Kde domov můj*. Ve čtrnácti letech pak pokračovala ve studiu hry na housle u profesora konzervatoře Ferdinanda Lachnera.

Na přání svého hudbymilovného otce Ema ve čtrnácti letech začala své pěvecké školení v soukromé pěvecké škole manželů Loeweových, které trvalo pět let (1892 až 1897). Oba manželé byli skvělí pedagogové. Marie Loewe-Destinnová (rozená von Dreger) byla ve své době vynikající operní pěvkyní s italským hlasovým školením a kapelník Thomas Loewe byl svého času zkušeným korepeditorem vídeňské Dvorní opery. Neměli to s divokou Emou vůbec lehké. Museli ji ovlivňovat i po psychické stránce, jelikož jí zpěv zpočátku nic neříkal a hodiny navštěvovala jen kvůli svému zbožňovanému tatínkovi. Byla netrpělivá a roztěkaná, měla spoustu jiných zájmů – hlavně literaturu, jež ji provázela po celý život. Po nějaké době, když stále nedokázala přijít na to, jak tvořit hlavové tóny, utekla z hodiny a chtěla se zpěvem skončit. Naštěstí její moudrá a zkušená učitelka zachránila situaci tím, že jí začala vyprávět o svých vlastních potížích v operních začátcích. Emu poutavé vyprávění natolik zaujalo, že od té doby začala mít o zpěv opravdový zájem a na hodinách poslouchala. Se svými učiteli udržovala následně korespondenci i během své kariéry (svou drahou učitelku také finančně podporovala až do její smrti). Kapelník Loewe měl na Emu velmi silný výchovný vliv, pomáhal utvářet její charakter a byl její psychickou oporou v dobách, kdy byla v zahraničí s nervy na dně.

Základy hereckého mistrovství získala Ema od velké dramatické umělkyně Otýlie Sklenářové-Malé, když byla Ema zapsaná svým otcem do dramatické školy Národního divadla.

2 Všestranné nadání

2.1 Hudba, malířství, sochařství

Jedním z důvodů, proč se Ema ihned celou svou bytostí neponořila do zpěvu, byla pravděpodobně její ohromná všestrannost a talent. V mládí byla hodně roztěkaná a měla mnoho zájmů a zálib. Hrála na housle, klavír, kytaru, citeru, mandolínu a tahací harmoniku, skládala písně a básně, dokonce ji zajímalo od mládí i malířství a sochařství. Ráda sama malovala (například olejovými barvami) a dokonce i sochařila, ale lépe jí šly karikatury, ve kterých dokázala dobře vystihnout člověka - stejně jako její pozdější pěvecký kolega Enrico Caruso (věnoval později v New Yorku svou vlastní karikaturu Emině společnosti Marii Martínkové).

Ema Destinnová byla celoživotní obdivovatelkou a sběratelkou umění. Ráda obcházela obchody a vyhlížela nové úlovky do svých sbírek. Jednou narazila v zapadlé uličce v Londýně na zajímavý nepodepsaný obraz a okamžitě rozpoznala jeho hodnotu. Jelikož autor nebyl znám, koupila ho velice levně a ihned si ho nechala převézt do Evropy. Bylo jí jasné, že obraz musí mít velkou hodnotu, a tak neúnavně pátrala po jakékoli stopě po podpisu autora. Pozvala si k sobě akademického malíře Alfreda Cerigioliho, odborníka na staré malby, aby spolu obraz pečlivě prozkoumali. Po vyčerpávajícím hledání se jim nakonec podařilo objevit podpis slavného anglického malíře. Byl to George Romney, portrétista Lady Hamiltonové, jenž záměrně ukryl svůj podpis na obraze *Venuše* před upjatými zraky Angličanů (možná také proto, že se mohlo jednat přímo o Lady Hamiltonovou - byla údajně jeho milenkou). Obraz přirostl Destinnové k srdci a neprodala ho, ani když jí britská vláda nabízela milionové částky za navrácení obrazu.

Do její sbírky obrazů patřily mimo jiné vzácné a velmi cenné obrazy Rembrandta a Reinerera, které si vzal po smrti Destinnové její manžel Halsbach-Destinn.

2.2 Láska k literatuře a písním

Jedním z hlavních důvodů, proč mladá Ema nepodlehla ihned svodům hudebním, byla literatura. Od malička velmi ráda a často četla. Nejraději měla díla Jaroslava Vrchlického, Julia Zeyera a Karla Matěje Čapka-Choda. Kupovala si knihy z vlastních úspor a později díky honorářům za vlastní literární pokusy. Nakupovala knihy hlavně v Berlíně, Lipsku, Paříži a Londýně. Vydržela se přehrabovat v knihách či starožitnostech klidně celý den. Svě nejmilejší čtení si poté vozila s sebou na cestách po světě. Když koupila později zámek ve Stráži nad Nežárkou, vybavila ho ohromnou knihovnou s mnoha tisíci svazky z nejrůznějších oborů.

Ema (tehdy ještě s příjmením Kittlová) napsala již v šestnácti letech svou první divadelní hru s názvem *U cíle*, jež byla inspirovaná její první velkou a celoživotní láskou – cyklistou Jindřichem Vodílkem. Hra byla provedena v Národním divadle na Vinohradech v roce 1896. Téhož roku byla uvedena ve Švandově divadle na Smíchově její další hra s názvem *Dvojí hřích* a ochotnická jednota na Žižkově provedla její drama *Pod praporem umění*. Drama *Nadarmo* bylo sehráno v rámci cyklu moderních dramát v roce 1900 ve Švandově divadle, kde rovněž nastudovali v roce 1908 její drama *Rahel*. Poslední dokončená hra, již napsala v letech 1916 až 1917, se nazývá *Tůně* a vydala ji pod uměleckým pseudonymem Jan Satran (používala i další mužské pseudonymy, například Karel Kárník či Jaroslav Ludvík). Hru nastudovala sama (po marném jednání s vinohradským, plzeňským a brněnským divadlem) v roce 1929 s ochotníky ze Stráže. V rukopise se dochovala ještě její novoroční hra *Kruh měsíců* – hra se zpěvy na lidové náměty z Třebońska, kde dvorní blázen zpívá píseň štice na nápěv jejího přítele Jindřicha Jindřicha (jeho písně měla velmi ráda, zařazovala je později do programu svých koncertů). Nezvěstná zůstala její loutková hra *Doktor Kytl, český Faust*. Loutkové divadlo Emu okouzilo už jako malou holčičku a zajímaly ji nejen loutky lidové, ale také vášnivě sbírala loutky východních kultur, jež dříve sloužily jako modly.

Ema Destiniová napsala několik básnických sbírek, například *Nový život* a *Květy sněhu*. Většina sbírek zůstala pouze v rukopise. Německy byly vydány v Berlíně její sbírky *Sturm und Ruhe* (1902) a *Der galante Abbé* (1907) – tuto sbírku zhudebnil Leo Blech. Její poslední básnická sbírka obsahující básně v próze z let

1924 až 1929 s názvem *Rábští mrtví a jejich epitafy* se zachovala pouze v rukopise.

Při svém působení v Berlíně začala Destiniová psát autobiograficky laděný román *Pan doktor Casanova*. Předlohou pro tento román se stal dirigent berlínské Dvorní opery a partner Emy Destiniové – Karl Muck. Ema sama sebe promítla do osoby zpěvačky Evy Königové a popisuje zde jejich vztah a působení v berlínské Dvorní opeře.

V roce 1924 vyšel Emě Destiniové její rozsáhlý čtyřdílný román *Ve stínu modré růže* s podtitulem *Román zašlých vášní*. Destiniová psala román na základě skutečných historických událostí ze života dřívějších vlastníků Stráže (zámek v Jižních Čechách, který koupila a přijala za svůj nový domov). Román popisuje osudy rodu baronů z Leonhardi. Při psaní čerpala z osobních vyprávění pana starosty, poštmistra, učitele, zahradníka Mareše a vrátného Šenkýře, kteří bývali dříve ve službách pánů z Leonhardi. Autorka k tomu přidala autobiografické prvky – sama sebe částečně promítla do baronky Roziny z Leonhardi a svou společnici Marii Martínkovou do postavy společnice staré paní baronky. Mimo jiné se zde Destiniová vypisuje i ze své lásky k myslivci Emilu Kunstovnému (působil v okolí Stráže a byl její velkou láskou).

Když pěvkyně román dokončila, zaslala ho k odbornému posouzení svému příteli Karlu Matěji Čapku-Chodovi, jehož obdivovala a nesmírně si jej vážila: „Úzkostně a přece jen s jakousi neoprávněnou důvěrou dávám toto své první literární děcko do Vašich velkých, dobrých rukou. Víím, že jste k dětem dobrým, nuž odpusťte mu, nenese-li v sobě snad vše, co by chtělo.“¹

Čapek-Chod byl k autorce vlídný a její dílo vychválil. Emina odpověď nám nechává nahlédnout do její hluboké duše: „Napsal jste toho o mně tolik krásného, až se mi z toho všeho motala hlava! Jen když se Vám to aspoň trochu líbilo, když jste poznal, že netrávím ten svůj život nečinně, ale že pozoruji a přemílám v hloubi svého nitra vše to, co je pozemským údělem člověka.“²

Kromě básnických sbírek, divadelních her a rozsáhlých románů se Ema Destiniová věnovala i skládání a překladům písní. Ráda skládala písně na verše

¹ Bohumil Plevka. *Z posledních dopisů Emy Destiniové*. Teplice: Dům kultury, 1987, s. 14

² Bohumil Plevka. *Z posledních dopisů Emy Destiniové*, s. 14

Adolfa Weniga (například sbírka dvanácti písní *Zahrada srdce*) a některé nazpívala i na gramofonové desky. Wenigovi též dedikovala svou divadelní hru *Tůně*. Dále například pro šantánového zpěváka Josefa Švába-Malostranského zhudebnila valčíkovou píseň *Ta první láska*, přeložila a shromáždila k vydání sbírku dvaceti čtyř písní Petra Iljiče Čajkovského s názvem *Album klasiků* a přeložila oratorium *Máří Magdalena* (Jules Massenet).

3 Muži versus Ema Destiniová

3.1 Muži v životě mladé Emy

Ema Kittlová byla velmi živelná mladá dáma. Byla velmi temperamentní, odvážná a její duše byla spíše duší nezbedného chlapce – byla divoká a nezkrotná. Údajně nebyla typicky krásná podle vzoru tehdejší krásy – nebyla to něžná krasavice jako její mladší sestra Jindřiška. Ale měla v sobě kouzlo, které přitahovalo. Působila magicky (až uhrančivě). Očití svědci tvrdí, že měla jedinečné hluboké oči, jež vábily, hypnotizovaly. Celkově bych její krásu a kouzlo osobnosti přirovnala typově k její oblíbené divadelní roli – divoké Carmen, již tak věrohodně a s oblibou po celou svou kariéru ztvárňovala. Také si troufám říct, že se s ní do jisté míry ztotožňovala. Podle novely Prospera Meriméeho, podle níž vznikla stejnojmenná opera *Carmen*, hlavní představitelka taktéž nebyla typická krasavice, ale měla v sobě nezkrotný temperament, charisma, divokou krásu... Zkrátka něco, co vábilo slabší jedince jako do pasti. Při dospívání se Ema začala oblékat velmi výstředně a účes si změnila podle tehdejší slavné francouzské tanečnice Cléo de Merode, jež si česala pěšinku na hlavě uprostřed a vlasy spouštěla přes uši.

Ačkoliv byla Emina sestra Jindřiška velmi krásná a něžná, nebyla to ona, kdo měl zástupy ctitelů, nýbrž právě uhrančivá kráska Ema. Měla z těchto okouzlených chlapců, jichž měla ve svém okolí neustále požehnaně, spíše legraci. Nebrala tehdy ještě lásku vážně. Navíc jí zájem o její osobu přišel naprosto přirozený. Byla odmalička zvyklá na pozornost už od členů rodiny. Otec byl velký kavalír a vychoval své tři syny tak, aby se chovali ke svým dvěma sestrám za každých okolností dvorně a kavalírsky. Byli k nim pozorní a celkově se chovali v souladu se zásadami vybrané společnosti. Emin oblíbený bratr Emanuel (říkala mu Emánek) byl k Emě nejpozornější a dodržoval k oběma sestrám až rytířský styl. (Emánek s Emou později bydlel i na zámku ve Stráži, kde dožil i po její smrti. Na rozdíl od Emy je ve Stráži dokonce i pohřben.) Bratr Viktor byl sice trochu lehkomyšlný (umírá později na nemocné ledviny už ve 28 letech) a Antonín ukvapený, avšak všichni tři udržovali k sestrám vždy zdvořilou oddanost.

Bylo pro ni tedy zcela přirozené, že se jí dvořily celé zástupy chlapců. Lichotilo jí to, ale nevěnovala tomu zvláštní pozornost. Ovšem jen do doby, kdy jí zkřížil

cestu mladý pohledný cyklistický šampion Jindřich Vodílek a Ema se poprvé opravdu zamilovala. Zde se teprve naplno projevil její temperament a oddanost v lásce a její duše lačnící po opětovaném hlubokém citu. Dokázala se rychle zamilovat, vzplanul v ní divoký oheň lásky a plně se odevzdala druhému člověku bez ohledu na okolnosti. Celý život hledala někoho, kdo by tuto žízeň po věrném a hlubokém citu dokázal opětovat – bohužel marně. Byla v oblasti lásky často velmi důvěřivá a naivní. Věřila v lidi, což se jí v závěru života příliš nevyplácelo. Spousta mužů ji jen využívalo, jako například Emina velká láska Vilém Kunstovný nebo její jediný manžel a poslední láska Josef Halsbach. Většinu života prožila v osamělosti, stejně jako byla sama i v hodině své smrti.

3.2 Jindřich Vodílek – první láska na celý život

První velká láska mladé Emy skončila málem tragicky a také hluboce ovlivnila život jejího bratra Emanuela. Bláznivě se zamilovala do známého cyklistického šampiona Jindřicha Vodílka, syna školníka z Karlína. Na jeho počest dokonce napsala divadelní hru *U cíle*.

Vztahu s Vodílkem však bránil Emin otec. Báł se, aby jejich vztah nenarušil Emin umělecký rozvoj. Rozešli se, ale Ema nebyla do té doby zvyklá na odmítnutí. Vždy měla kolem sebe zástupy nápadníků a nedokázala přijmout nešťastnou lásku. Zde se projevil její divoký temperament a málem došlo k tragické události. Po rozchodu chtěla skočit z pavlače domu U božího požehnání, kde rodina Kittlových tehdy bydlela. Naštěstí budoucnost Emy Destinnové zachránil Bedřich Spurný – rodinný přítel, který se na místě v pravou chvíli objevil. Zachránil jí život tím, že ji zachytil za copy.

Obdiv k Jindřichu Vodílkovi poznamenal neblaze budoucnost Emina bratra Emanuela. Vodílek ho inspiroval a stal se z něj taktéž dobrý cyklista. Bohužel se mu stala osudná nehoda. Při závodech vyjel ze zatáčky a zřítíl se z prudké stráně přímo do potoka – hlavou dolů. Bylo zde naštěstí jen málo vody, ale než se ostatním podařilo Emanuela vyhledat, strávil ve studeném potoce několik hodin. Následkem toho poté přestal slyšet na jedno ucho. Obětavá sestra Ema s ním později navštívila doktory v Paříži, Londýně i New Yorku, bohužel se mu sluch již nikdy nepodařilo navrátit. Kvůli této události přišel o možnost kariéry operního

pěvce, jelikož (stejně jako Ema) zdědil krásný hlas, který v té době rovněž školili manželé Loeweovi.

Na svou první velkou lásku Ema vzpomínala ještě dlouho a s velkou vnitřní bolestí. Tato událost její duši hluboce poznamenala. Ještě v době, kdy byla angažována v Berlíně, napsala v dopise svému příteli Spurnému: „Kdybyste se s ním ještě někdy sešel, jen mu bez obalu řekněte, že jeho bývalá Ema dosud naň vzpomíná a že mu děkuje za všechny ty rány, co jí kdy způsobil, neboť on učinil, že nikdy víc nemohu nikoho milovat, nikomu náležet...“³

Emu Destinovou láskou k Jindřichu Vodílkovi provázela po celý život. Důkazem toho je bezesporu fakt, že po celý svůj život uchovávala jeho fotografii a nechala se s ní dokonce i pohřbít.

3.3 Berlín – muži zásadního významu pro umělecký rozvoj Emy Destinové

3.3.1 Hrabě Bolko von Hochberg

Po předchozích neúspěších v Národním divadle v Praze a ve Dvorní opeře v Drážďanech byla Ema odhodlaná zanechat pokusů o dráhu operní pěvkyně. Avšak Emin ambiciózní otec a hlavně milovaný učitel Loewe nehodlali nechat Emu všechno vzdát. Zkusila tedy své štěstí ještě v Theater des Westens v Berlíně, kde však ani do třetice všeho dobrého neuspěla. Zde by mohl příběh o pěvecké kariéře Emy Destinové skončit. Naštěstí využila situace, když už byla v Berlíně, a šla předzpívat přímo do královské Dvorní opery. Nechali ji zde čekat více než dvě hodiny na ředitele dvorního radu Piersona (měl za manželku členku souboru a měl nejspíše už vyhlídnutou jinou zpěvačku), ale nakonec jí dovolili předzpívat. V tomto okamžiku vstoupil na scénu intendant opery hrabě Bolko von Hochberg, jenž byl sám skladatelem a hudbě rozuměl. Angažoval již předtím do Dvorní opery jiné kvalitní umělce, jako například dirigenta Richarda Strausse. To on rozhodl, že bude Destinová angažována. Tímto okamžikem začíná skutečná operní dráha Emy Destinové.

---

³ Marcela Kolomacká. *Lásky slavných žen*. Praha: Brána, 2005, s. 134

„Konečně jsem zpívala. A pak stál přede mnou muž, který mi s úsměvem dobrotivě tiskl ruku. Ten muž založil můj osud, byl to hrabě Hochberger. Vždy a všude cítila jsem jeho klidné, láskyplné vedení. On odstraňoval balvany z cesty. Čtyři léta jsem zápasila, v pátém konečně se mi naskytla příležitost, abych rozpjala křídla...“⁴

Když byla Ema Kittlová angažována do Dvorní opery, nepřála si už nadále užívat své rodné jméno Kittlová, jež jí do té doby nepřineslo štěstí. Rozhodla se proto změnit své příjmení. Z úcty ke své učitelce zpěvu Marie Loewe-Destinové zvolila její příjmení - Destinová. Požádala ji telegraficky o svolení a od té doby používala ve své kariéře pouze a jen své nové jméno - Ema Destinová.

3.3.2 Karl Muck

Důležitým člověkem pro celkový umělecký rozvoj Emy Destinové byl Karl Muck, jenž byl dirigentem Dvorní opery v Berlíně a údajně i jejím partnerem v osobním životě. Během desetiletého působení Emy Destinové v Berlíně v letech 1898 až 1908 s ní nastudoval nespočet rolí. Pomohl jí umělecky vyrůst a vytvořili spolu potřebné základy pro její další kariéru, ze kterých čerpala celé své profesní působení. Dirigent Karl Muck se stal předlohou pro román Emy Destinové s názvem *Pan doktor Casanova*. Jedná se o autobiograficky laděný román popisující její začátky v Berlíně a její vztah k dirigentu Karlu Muckovi.

3.3.3 Císař Vilém II.

Tehdejší císař Vilém II. byl velkým obdivovatelem umění Emy Destinové. Podporoval ji, byla jeho oblíbenkyní a jeden čas mu dokonce chodila denně zpívat jeho nejoblíbenější árii hraběnky z *Figarovy svatby* (*Le nozze di Figaro*) od Wolfganga Amadea Mozarta.

Císař byl velkým milovníkem opery. Když se blížila jubilejní oslava dynastie Hohenzollernů, jíž byl císař Vilém II. součástí, sám napsal libreto na námět z braniborských dějin. Vyvolal tehdy vlny nevole už jen z toho důvodu, že zadal komponování národní opery s názvem *Rolland v Berlíně* Italovi Ruggieru Leoncavallovi. Císař tím chtěl zajistit kvalitu díla vzhledem k velkému úspěchu

---

⁴ Marcela Kolomacká. *Lásky slavných žen*, s. 136

(dvě stě repríz) Leoncavallovy opery s názvem *Komedianti* (I Pagliacci). Když poté navíc hodlal obsadit hlavní role nejlepšími světovými pěvci Enricem Carusem a Emou Destinnovou (oba cizího původu), rozpoutaly se zde bouře nacionalismu. Caruso roli Henninga odmítl z důvodu vyčerpání, ale hlavní roli Elsbeth Destinnová přijala. Bohužel následně došlo k vážné rozepři mezi císařem a Destinnovou, když jí císař při předávání role dával příliš laických rad a doporučení, jak roli ztvárnit. Destinnová tak velké zasahování do svého umění nevydržela a prudce se proti císaři ohradila s tím, že si nenechá od nikoho ve svém umění radit a diktovat, a to ani od císaře. Rozešli se ve zlém a roli dostala šťastná německá zpěvačka. Naneštěstí pro císaře den před premiérou zpěvačka ochraptěla a tehdy Ema Destinnová ukázala svůj charakter, hbitě zaskočila a sklidila velký úspěch (na rozdíl od opery samotné, která u obecnstva propadla).

Po incidentu s *Rollandem* v Berlíně císař Destinnovou (i přes její záskok na premiéře) ignoroval. Nakonec se ale do jejího tábora obdivovatelů vrátil. Stačilo, aby jednou zašel na *Carmen* s Destinnovou v hlavní roli do divadla. Znovu byl nadšen jejím uměním a opět ji začal obdivovat. Věnoval jí brilantový náhrdelník a časem ji jmenoval pruskou dvorní Komorní pěvkyní. Ačkoliv kolovaly řeči o oboustranné náklonnosti císaře a Emy Destinnové, ona ho neměla vůbec ráda. „Její vztah k pruskému císaři byl naopak negativní, neměla ho ráda a byl jí nesympatický. Považovala ho za tupého a domýšlivého ignoranta a v tom smyslu se o něm vždy vyjadřovala ve své korespondenci a ve styku s rodinou a přáteli.“⁵

Přízeň císaře Viléma II. Emě Destinnové dokonce ve válce zachránila život. Císař věděl o jejím až chorobném vlastenectví a bral to jako její ctnost. Když byla zadržena v roce 1916 při návratu z Ameriky na hranicích (spolupráce s protirakouským odbojem), měla by správně být za velezradu popravena. Avšak císař ušetřil její život a byla pouze internována v Čechách. Sice byla uchráněna před smrtí, ale internace nakonec znamenala smrt pro její světovou kariéru.

3.3.4 Richard Strauss

Zásadním mezníkem v kariéře Emy Destinnové bylo ztvárnění titulní role v opeře *Salome* od skladatele Richarda Strausse. Autor opery byl dirigentem v berlínské Dvorní opeře a šéfem opery Dvorního divadla. Již před *Salome* v roce 1902

---

⁵ Bohumil Plevka. *Život a umění Emy Destinnové*. Praha: AZ servis, 1994, s. 31

Destinnová ztvárnila roli Diemut ve Straussově opeře *Ohně zmar* (Feuersnot) a při psaní *Salome* myslel skladatel přímo na ni. Destinnová roli nejprve odmítla, jelikož se k ní už předem donesly řeči o extrémní pěvecké náročnosti partu, jemuž údajně podlehne i ten nejodolnější hlas. Bála se, že svému hlasu (školenému hlavně na italské belcantové opery), ublíží. Po dlouhém přemlouvání se Straussovi podařilo Emu přesvědčit a nakonec pro ni byla tato role přímo zlomovým bodem v kariéře a přinesla jí světovou proslulost.

Berlínská premiéra opery *Salome* se konala 5. prosince 1906 v nastudování autora. Rok poté ji zpívala ještě v Paříži, ale role ji tak psychicky a fyzicky vyčerpávala, že po dvanácti představeních odmítla pokračovat v dalších reprízách. Přesto na ni Strauss nezanevřel a byl jí i nadále vděčný za její výkony. Dokonce jí nabídl hlavní roli v jeho další opeře – *Ariadna na Naxu* (Ariadne auf Naxos). Premiéru měla mít ve Dvorním divadle ve Stuttgartu v roce 1912, nicméně Destinnová tuto nabídku odmítla.

V době příprav berlínské premiéry *Salome* Destinnová udržovala živou korespondenci se svým blízkým přítelem – pražským malířem Robertem Schlossem. V dopisech se mu vyznává ze svých pocitů a duševních stavů, jež prožívala při studiu náročného partu. Je psychicky zdeptaná a zcela vyčerpaná, dílo je pro ni příliš perverzní. V dopisech se mu svěřuje, že je kvůli tomuto dílu celá nesvá a mimo svou vlastní osobu. Destinnová prý své role nehrála, nýbrž krutě prožívala. Není proto divu, že při studiu takto psychicky náročné role byla zcela vyčerpaná.

Schlosserovi v dopisech také popisuje svou vnitřní cestu a vztah k této roli. Zpočátku roli i autora doslova zatracuje, vůbec dílo nechápe. Postupným studiem a pronikáním k podstatě role se dopracovává k pochopení díla. Nakonec si operu *Salome* i jeho autora oblíbila a po její premiéře tuto roli sama označila jako svou nejlepší. Ke zděšení německého publika vyzdvihla dokonce Straussovo dílo nad dílo skladatele Richarda Wagnera.

Jako zajímavost bych zde také ráda uvedla (jako příklad Emina temperamentu a tvrdohlavosti), že si ve Dvorní opeře, jež byla v té době dost konzervativní, prosadila odvážný kostým pro svou roli. Požádala svého přítele Roberta

Schlossera o návrh na kostým, jelikož odmítla zpívat v tom, co bylo pro její roli předem určeno:

„Halt – Roberte! Neznáte cudnou naši operu! Včera jsem uviděla figurínu pro Salome, dejž nebe, abych ten dojem dobře zažila. Něco děsného! Dlouhá košile z fialového krepdešinu, skoro ke krku, vlečka, dlouhé rukávy. Začala jsem zuřit a řekla, že nepůjdu takto ven. Že prý císař tu figurínu viděl a schválil, prý musím na to myslet, že je to dvorní divadlo, že to stálo šéfa tolik práce, než prosadil Salome vůbec, a že prý nesmíme mít ani nahá ramena. Nu, Vy mne znáte. Řekla jsem, že neprosadím-li si vlastní kostým, že toho vůbec nechám. Ať si zpívá Salome v noční košili, kdo chce! Tedy prosím Vás, držte svou figurínu dosti „cudně“, aby se Jeho Veličenstvo nepohněvalo, přitom však Váš vkus najde už sám sebou něco originálního.“⁶

Oproti místní kostýmové praxi si tedy nakonec prosadila kostým s odkrytými rameny a hrudníkem, což bylo v té době ve Dvorní opeře nemyslitelné.

3.4 Amerika – osudoví muži v pracovním i osobním životě Emy Destinnové

3.4.1 Heinrich Conried

Ema Destinnová v roce 1906 podepsala s dvouletým předstihem smlouvu s Heinrichem Conriedem – tehdejší ředitelem Metropolitní opery v New Yorku. Conried se s Destinnovou snažil dojednat angažmá již od roku 1903, ale odmítala kvůli svým závazkům v Berlíně. Vzhledem k neustálému zhoršování vzájemných vztahů s vedením berlínské opery a po Conriedově nabídce několikanásobného berlínského platu za pětiměsíční stagionu v New Yorku dala Destinnová výpověď (pokusila se ještě s vedením domluvit na pětiměsíční dovolené pro účinkování v Americe a zvýšení platu, ale odpovědi se nedočkala). Podepsala tehdy smlouvu s Metropolitní operou v New Yorku na období tří let na období 1908 až 1911.

Ačkoliv podepsala smlouvu s Heinrichem Conriedem, nastoupil poté na jeho místo nový ředitel – Giulio Gatti-Casazza. Přišel do New Yorku z La Scaly v Miláně

---

⁶ Marcela Kolomacká. *Lásky slavných žen*, s. 141

a spolu s ním nastoupil do Metropolitní opery i dirigent Arturo Toscanini. Václav Holzknicht o Casazzovi píše: „První ředitel, s nímž Destinnová smlouvu podepsala, Heinrich Conried, byl ještě člověk slušný a souboru se s ním tedy obstojně žilo. Jeho nástupce, Giulio Gatti-Casazza, však jednal s umělci jako s pouhými zaměstnanci, leckdy jako hulvát. Pasquale Amato se vyjádřil, že se k nemocnému Carusovi choval jako k prašivému zvířeti.“⁷

V roce nástupu Emy Destinnové do Metropolitní opery slavila opera dvacet pět let od svého založení v roce 1883. Debut Destinnové v New Yorku se konal v hlavní roli opery *Aida* Giuseppe Verdiho, a to v hvězdném obsazení (Radames – Enrico Caruso, Amneris – Louisa Homerová, Amonasro – Antonio Scotti a další). Dirigoval Arturo Toscanini, který tímto představením v Metropolitní opeře debutoval stejně jako Ema Destinnová. Zde poprvé diváci mohli slyšet a vidět budoucí slavnou uměleckou trojici – Destinnová-Caruso-Toscanini.

3.4.2 Arturo Toscanini

Dirigent Arturo Toscanini přišel do Metropolitní opery v New Yorku v roce 1908, tedy ve stejném roce jako Ema Destinnová a ředitel Giulio Gatti-Casazza. Stal se zde prvním dirigentem, druhým byl Gustav Mahler. V Metropolitní opeře debutoval společně s Emou Destinnovou v představení *Aidy* na zahajovacím večeru nové sezóny Metropolitní opery v roce 1908.

Pod vedením Artura Toscaniniho se často hovoří o letech 1908 až 1915 jako o zlaté éře zpěvu. Díky němu se značně rozrostl repertoár Metropolitní opery a také kvalit představení (byl velmi precizní). Destinnová si ve svých dopisech stěžuje, jak je Toscanini při zkouškách mučí. Je netrpělivý, vše vyžaduje okamžitě tak, jak chce on, je protivný, cholerický, nelidský vůči zpěvákům, odtažitý a uzavřený. Často se rozčiloval a křičel – Ema ho vtipně nazývá různými přezdívkami, například “Toscanálie”, “Vztekanini” či “Maska žluté smrti”. Neměla ho vůbec v lásce, ačkoliv některé zdroje tvrdí, že Toscanini měl o pěvkyni i zájem osobní a že také proto byl vůči ní tak náladový a nevyzpytatelný.

Jednou zašel Toscanini tak daleko, že před premiérou opery *Děvče ze zlatého Západu* (*La fanciulla del West*, *The Girl of the golden West*) od Giacoma

---

⁷ Václav Holzknicht – Bohumil Trita. *Ema Destinnová: Ve slovech i obrazech*, Praha: Panton, 1981, s. 159-160

Pucciniho zastavil po velké árii Minnie v podání Emy Destinnové generální zkoušku a začal její výkon kritizovat takovým způsobem, že Destinnová uraženě práskla klavírním výtahem o zem a utekla do svého hotelového pokoje. Lehla si tam na pohovku tak, jak přišla – ještě oblečená v kabátu, obličejem dolů. Zůstala tam trucovitě ležet s tím, že zpívat nebude a nebude. Jakmile se to doneslo k Puccinimu, jenž na přípravy své opery v New Yorku osobně dohlížel, okamžitě běžel za Destinnovou do pokoje (bydleli ve stejném hotelu) a požádal ji o předzpívání árie. Když Destinnová svolila a zazpívala, nadšeně jí začal líbat ruce a vychválil její výkon natolik, že se nakonec rozhodla zpívat.

Nebýt pohotového Pucciniho, který spor ihned urovnal, mohlo být po premiéře. Na důkaz úcty Toscanini po premiéře opery věnoval Destinnové svou taktovku, jež se poté stala jednou z jejích nejváženějších relikvií.

3.4.3 Giacomo Puccini

Dalším z řad údajných ctitelů Destinnové byl hudební skladatel Giacomo Puccini. Byl za každých okolností elegantní, měl vybroušené vystupování a byl velmi společenský. Věnoval své oblíbenkyni Emě Destinnové vždy veškerou svou ušlechtilou dvornost. Avšak literatura se zde rozchází v názorech, zda byl do ní zamilován i jako muž.

Pravdou je, že byl Puccini ve své době známý sukničkář. Není tedy divu, že ho jeho chorobně žárlivá manželka Elvíra Pucciniová (Elvira Puccini) neustále podezřívala z nevěry. Po autonehodě, kdy zůstal Puccini upoután na invalidní vozík, mu manželka najala mladou ošetřovatelku. Bylo jí teprve šestnáct let a zůstala pak několik let v jejich rodině jako služka. To se bohužel později neobešlo bez žárlivosti Pucciniho manželky. Pucciniová dívku vyhodila, ale to jí nestačilo. Přesvědčila místního faráře, aby ji a celou její rodinu donutil odejít zahanbeně z vesnice. Mladá dívka nakonec podlehla velkému psychickému nátlaku a otrávil se jedem na krysy. Absurdní na celé situaci bylo, že následná pitva prokázala panenství mladé dívky. Puccini byl z celé záležitosti tak silně otřesen, že v důsledku toho na nějaký čas musel přerušit i práci na *Děvčeti ze zlatého Západu*.

Operu *Děvče ze zlatého Západu* (*La fanciulla del West*, *The Girl of the golden West*) psal Puccini přímo pro Enrica Carusa a Emu Destinnovou. Původně byla údajně role Minnie zamýšlena pro sopranistku Metropolitní opery Geraldinu Farrarovou, ale jakmile viděl Puccini v londýnské premiéře své *Madame Butterfly* pěveckou dvojici Destinnová-Caruso, okamžitě změnil názor.

Premiéra *Děvčete ze zlatého Západu* se konala v Metropolitní opeře v New Yorku v roce 1910 pod taktovkou Artura Toscaniniho. V hlavních rolích zpívali Enrico Caruso (lupič Dick Johnson) a Ema Destinnová (barmanka Minnie), dále například slavný barytonista Pasquale Amato (šerif Jack Rance). Puccini dohlížel osobně na průběh příprav premiéry a jen díky tomu byl schopen odvrátit katastrofu, když na generální zkoušce před premiérou Toscanini zkritizoval výkon Destinnové natolik, že utekla a odmítala v premiéře vystoupit.

3.4.4 Enrico Caruso

Enrico Caruso byl nejlepším a nejlépe placeným operním pěvcem své doby. Jediný on na světě bral ve své době vyšší honorář než Ema Destinnová. Ta byla v letech své největší slávy nejlépe placenou světovou operní pěvkyní a Caruso zase nejlépe placeným světovým operním pěvcem. Spolu vytvořili nesmrtelnou slavnou operní dvojici známou po celém světě.

Destinnová vystoupila s Carusem poprvé v Královské opeře Covent Garden v Londýně v roce 1904 v představení *Komedianti* (*I pagliacci*) od Ruggiera Leoncavalla. Společně též vystoupili v londýnské premiéře *Madame Butterfly*, již byl přítomen sám Puccini (byl z této dvojice přímo nadšen). V době prvního společného vystoupení Destinnové s Carusem v Londýně již Caruso sklízel úspěchy po celém světě (i v Metropolitní opeře v New Yorku).

Počínaje jejich prvním společným vystoupením se Destinnová společně s Carusem stali nejslavnější a nejžádanější operní dvojicí na světě. Všechna představení byla vždy beznadějně vyprodaná dlouho dopředu. Dokonce o sobě sami tvrdili, že jsou rozená pěvecká dvojice. V Americe byli nazýváni božskou, nesmrtelnou dvojicí.

Jejich společné působení na jevišti popisuje z první ruky paní Marie Martínková, dlouholetá společnice Emy Destinnové: „Největším zážitkem bylo slyšet Carusa a Destinnovou. Když Caruso s Destinnovou zpívali, to bylo něco, na co nikdy nezapomenete, bylo to jako v pohádce. Nevěděli o světě a přitom člověka unášeli s sebou do vyšších sfér. Poznala jsem v životě jen jednou, co znamená zapomenout, že člověk žije na zemi. Z jejich zpěvu jsem měla dojem, že se vznáším v oblacích.“⁸

Tenorista Enrico Caruso byl velkým idolem žen a žádanou světovou hvězdou nejvyššího formátu. „Na Carusovi se oceňovalo vše, ale především jeho citovost. Ten člověk musel mít krásnou duši. Kdybyste ho viděl na ulici, ničím by vás neupoutal, byl to zcela nenápadný člověk. Caruso neměl kouzlo osobnosti jako Destinnová. Ale když začal zpívat, všechny ženy v hledišti byly do něho poblázněné, šly by za ním za devatery řeky a hory. A tolik jich měl na vybranou, všechny se mu nabízely, a těch darů, co mu posílaly! Vždyť mu do Metropolitní opery jistá milionářka poslala jedno z prvních aut, přímo na to ohromné jeviště, kde auto vypadalo asi jako u nás kytička. Byla to renaultka poslaná až z Paříže.“⁹

I když byl Caruso doslova pronásledován ženami, nebylo mu to nic platné u Emy Destinnové. Zamíloval se do ní a velmi trpěl jejím nezájmem. I když mělo okolí na sňatku Destinnové s Carusem enormní zájem a všichni ji přemlouvali (byla by to přece ohromná reklama, ba přímo senzace). Destinnovou to však nezajímalo, byla svobodomyšlná a šla vždy rovnou za svým srdcem (podobně jako její oblíbená postava Carmen).

Caruso byl povahou dobrák od kosti, veselý člověk, optimista, pořád si něco prozpěvoval a smál se, ale postupně po boku chladné Destinnové uvadal a propadal ve smutek a melancholii. Destinnová o něm psala v jednom dopise: „Enrico mi nabídl zrovna dnes svou ruku, ale nemá u mne štěstí. Ve 3. aktu jsem si ho ze všech stran prohlédla – ach ne, nejde to! A sice je to tato linie, která se tak ostře přičí mému jinak snad ne zrovna nejlepšimu vkusu... Nemohu – ty

---

⁸ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*. Praha: Orbis, 1995, s. 94

⁹ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 100-101

zelenohnědé changeant kalhotky pnoucí se úzce přes jeho kypící život berou mi všechnu kuráž...“¹⁰

Na rozdíl od Destinnové byl Caruso velmi praktický a spořivý a nerozhazoval peníze žádným nevhodným způsobem (kolegové z divadla si ho prý tajně dobírali za to, že vždy dával nejméně peněz při dobročinných sbírkách, i když měl nejvyšší gáži). Takového muže by k sobě nepraktická rozhazovačná Ema potřebovala. Hlavně v pozdějším období, kdy již neměla pohádkové příjmy ze zahraniční činnosti a potýkala se s finančními problémy. Zatímco Destinnová zemřela v chudobě, Caruso po sobě zanechal nashromážděný velký majetek.

Destinnová se ale nebránila jen sňatku s Carusem. Bránila se sňatku obecně (a obzvláště sňatku s cizincem). Vždy říkala, že se nemůže vdát – že by byla jen poloviční ženou a poloviční umělkyní, že nejde sloužit oběma oblastem stejně. A že kdyby se přece jen někdy vdala, tak jedině za Čecha. Byla přímo posedlá vlastenectvím – bohužel ke své vlastní škodě. Později si tím zničila život.

Enrico Caruso se nakonec šťastně oženil s mladou dcerou amerického průmyslníka Dorothy Benjaminovou a měli spolu dceru Glorii.

3.4.5 Dinh Gilly

Po Carusovi, nejdůležitějším uměleckém partnerovi v profesním životě Emy Destinnové, vstoupil v New Yorku nečekaně do života umělkyně muž, jenž měl v nadcházejícím období zaujmout důležité místo v jejím osobním životě. Tím mužem byl Arab z francouzského Alžírka – Dinh Gilly.

V době, kdy přišla Destinnová do Metropolitní opery v New Yorku, působil zde Dinh Gilly jako barytonista ve vedlejších rolích. Destinnová ho zpočátku neměla vůbec ráda, spíše se mu vyhýbala. Po zahájení sezóny již zmiňovanou *Aidou* s Destinnovou v hlavní úloze pěvkyni přišli blahopřát ředitel opery Giulio Gatti-Casazza, dirigent Arturo Toscanini, kolegové Enrico Caruso, Leo Slezák (krajan), Pasqual Amato, Adam Didur, Amedeo Bassi a mnoho dalších. Nakonec za Destinnovou přichvátal mezi posledními i barytonista Dinh Gilly. Marie Martínková tuto událost popisuje:

---

¹⁰ Marcela Kolomacká. *Lásky slavných žen*, s. 145

„Za všemi se opozdil Dinh Gilly, pěvec arabského původu, olivově snědý, se světloujícíma očima čarujícího fakira nebo dravce, číhajícího na nic netušící oběť. Zavěsil se háčkovitým pohledem do očí slavné divy, beze slova na ni hleděl několik vteřin, aby pak na rozdíl od předešlých pánů, kteří v uctivých úklonách se shýbali k ruce vzácné kolegyně, projevil svůj zájem pouhým pousmáním a kamarádkým stiskem pevných prstů. On, který byl nejméně významným členem z přítomných pěvců Opery a k Destinnové měl nejdále, jen slabě se před ní uklonil.“¹¹

Martínková také hovoří o tom, jak si Destinnová údajně po tomto setkání s Gillym v soukromí několikrát drhla úzkostlivě ruce kartáčkem a desinfikovanou vodou se slovy: „Mám pocit, že z jeho doteku mi zůstala na prstech Ipět jakás otrava.“¹²

Vztah Destinnové k barytonistovi Gillymu však dostal zcela nový rozměr po dramatické události při zkoušce na premiéru *Děvčete ze zlatého Západu*. Dinh Gilly zde zpíval vedlejší barytonovou roli zlatokopa Sonory – obdivovatele Minnie. Ta měla ve finále třetího dějství přiválat na jeviště na koni a zachránit svého milého na poslední chvíli z oprátky. Bohužel se kůň náhle splašil. Sboristé ho zadrželi za opratě, jinak by snad skočil do orchestřiště, kůň se však vzepjal a vyhodil Destinnovou ze sedla. Dinh Gilly byl naštěstí velmi pohotový a mrštný, takže se mu pěvkyni podařilo zachytit přímo do náruče. Zmírnil její pád a možná jí dokonce i zachránil život. Oba vyvázli jen s mírnými zraněními a odřeninami. Po této nešťastné události Destinnová odmítla nebezpečnou (i když velmi efektní) scénu opakovat, a tak při premiéře přiběhla po svých s koněm po svém boku.

Díky této události se však vztah Destinnové ke Gillymu změnil. Stal se jejím životním partnerem a také žákem zpěvu. Vyškolila jeho hlas za krátkou dobu tak kvalitně, že příští rok vystupoval v několika sólových rolích v opeře Covent Garden v Londýně.

Ema byla vždy velmi obětavá, dávala mu hodiny zpěvu zdarma a snažila se ho díky své popularitě prosadit v Čechách i v zahraničí (úplně stejným způsobem

---

¹¹ Marie Martínková. *Život Emy Destinnové*. Plzeň: Emil Kosnar, 1946, s. 45

¹² Marie Martínková. *Život Emy Destinnové*, s. 46

později nezištně pomáhala i její další velké lásce – Emilu Kunstovnému, jenž vystřídal Gillyho v srdci Emy Destinnové).

Lásku a odhodlanost Emy Destinnové dokládá mimo jiné fakt, že prosadila svého přítele Gillyho do role Přemysla v opeře *Libuše* od Bedřicha Smetany, a to přímo v rámci oslav třicátého výročí otevření Národního divadla v roce 1913. Destinnová byla za tento čin velmi kritizována. Emina bývalá společnice Marie Martínková tvrdí, že Gilly se naučil Přemysla zpívat krásnou češtinou a oblíbil si i české národní písně, jež společně s Emou Destinnovou nazpíval i na desky (také píseň *Kde domov můj*). Kritikům však vadilo, že slavného knížete českých dějin představuje snědý cizinec. Destinnovou ale výtky okolí vůbec nezajímaly, ostatně jako nikdy předtím ani potom. Obětovala lásce vše – bez ohledu na možnost poškození své osoby. Díky ní zde hostoval Gilly následně i v několika dalších rolích, zatímco Destinnová po oslavách odjela na koncertní turné do zahraničí.

Destinnová s Gillym měla velmi intenzivní vztah, i když byl oficiálně ženatý a v Paříži měl manželku (ta měla údajně pro vztah pochopení a nebránila mu). V roce 1913 koupila Destinnová na jméno Dinha Gillyho zámek Stráž nad Nežárkou, kam za ní přijel v létě roku 1914 na dovolenou. Bohužel vypukla válka a Gilly (důstojník francouzské armády, tudíž nepřítel rakouské monarchie) měl nastoupit do zajateckého tábora. Destinnová nechala přepsat zámek na sebe a zaručila se za Gillyho svým jménem. Jen díky tomu mohl zůstat na zámku, kde byl pouze internován. Ona pak opět odjela zpívat do Ameriky.

Ačkoliv se v Americe spekulovalo o tom, že Destinnová s Gillym plánují svatbu, Gilly nebyl pro Destinnovou tím pravým člověkem pro život. Velmi záhy se o něm vyjadřuje: „Gilly je hodný člověk, ale příliš brutálního zrna a nerozumí moji duši ani za mák.“¹³

Gilly byl prudké povahy, tvrdohlavý a neústupný (v tom si byli s Destinnovou podobní). Když byla později Destinnová v roce 1916 internována ve Stráži (spolupráce s protirakouským odbojem), zámek se jí stal vězením po boku Dinha Gillyho. Její city k divokému cizinci brzy ochladly a zamilovala se do pravého opaku prudkého cizince. Její srdce okouzлил mladý český lesník s jemnou duší,

---

¹³ Oldřich Lacina. *Emu Destinnová: Tři studie (Pedagog – Učitelé – Podobizny)*, Praha: Edition RESONUS, 2007, s. 10

jenž rozuměl české přírodě. Vydržela jeho klidné vyprávění o lesích a loukách poslouchat celé hodiny. Hrdý Gilly špatně snášel slábnoucí zájem Destiniové a raději dobrovolně odjel do internačního tábora v Raabsu v Rakousku. Došlo zde k výměně a za Gillyho na zámek Stráž dorazil francouzský kapelník George Lapeyr.

3.5 Poslední zoufalé pokusy o lásku

3.5.1 Emil Kunstovný (Mario Roman)

Emil Kunstovný byl mladý lesní inženýr pocházející z Čáslavi. Byl zaměstnán jako myslivec a polesný u Schwarzenbergů v Jižních Čechách blízko Stráže, kde měla Destiniová svůj zámek, na němž byla během války internována. Podle Marie Martínkové byl Kunstovný největší životní láskou Emy Destiniové. Byl pro ni zidealizovaným ztělesněním českého štěstí – byl spjatý s přírodou podobně jako Destiniová a rozuměl českým loukám, lesům a hájům. Ráda poslouchala, jak o nich dokázal dlouze vyprávět. Byla jím přímo okouzlena a duchovně si s ním naprosto rozuměla.

Seznámili se spolu díky divadelnímu představení ve Stráži. Destiniovou zaujal, jelikož jako jeden z mála diváků v obecnstvu sledoval velmi pozorně děj představení. Byla okouzlena a rozhodla se (stejně jako dříve Gillymu) vyškolit jeho tenorový hlas.

Přijal od Destiniové umělecké jméno Mario Roman a již po roce jejího pěveckého školení ho prosadila v roce 1918 do Národního divadla, kde ztvárnil několik operních rolí. Zpíval s ní též na koncertech po Čechách.

Bohužel přichystal Emě trpké zklamání, když se velmi záhy projevíly jeho skutečné úmysly. Když nedostal v blízké době stálé angažmá, pěveckou kariéru zase rychle opustil – a s tím i nešťastnou Emu Destiniovou. Nešlo mu totiž ani o umění, ani o Emu. Chtěl si pouze vydělat více peněz (dokonce i sám vyučoval a liboval si, kolik mu to vynáší). Paní Martínková tvrdí, že prý měla Destiniová s Kunstovným dokonce už před svatbou, jež se měla konat v romantickém kostelíčku blízko Stráže. Avšak Kunstovný, jenž byl mimo jiné i o dost mladší než Destiniová, s největší pravděpodobností vztah k pěvkyni ani neměl zájem

zrealizovat – byl totiž už zasnoubený a po rozchodu s Destinnovou se také se svou snoubenkou oženil. Destinnovou s největší pravděpodobností využíval jen jako prostředek k získání slávy a peněz. (Bohužel jí podobný osud přinesl i její následující poslední zoufalý pokus o lásku – unáhlené manželství s Josefem Halsbachem, který si ji vzal jen pro peníze a Ema na to přišla až příliš pozdě.) Zatrpklá Ema po rozchodu s Kunstovným pronesla: „Bůh ho provázej a dej mu starou babu s pytle dukátů, na to ti dnešní hoši nejvíc stůňou.“¹⁴

3.5.2 Josef (Joe) Halsbach

Muž, kterému se jako jedinému na světě podařilo získat Emu Destinnovou pro manželství, se jmenoval Josef Halsbach. Mladý Halsbach (původním povoláním drogist) byl na vojně leteckým nadporučíkem a k Destinnové se dostal pod záminkou, že pro ni má letecké snímky její milované Stráže.

Byl to jednoduchý mladý muž se zájmem o auta a letadla, jenž si pod vlivem tehdejší módy nechal změnit jméno na Joe. Umění vůbec nerozuměl a ani ho nezajímalo. S Destinnovou nesdíleli žádné společné zájmy, navíc byl o dvacet let mladší než ona. Přesto se do něj pěvkyně zamilovala (vždy se ráda obklopovala mladšími lidmi a zájem mladého pohledného muže jí imponoval), avšak ke své škodě příliš pozdě poznala, že to byla láska jednostranná. Opět narazila na někoho, kdo ji chtěl jen využít.

Destinnová, stárnoucí a důvěřivá, se upnula k utopické vidině konečně nalezeného štěstí a souhlasila velmi brzy se sňatkem s Halsbachem. Svatba se konala 19. září 1923, avšak velmi záhy po svatbě se chování milovaného chotě začalo měnit. Přestal se přetvařovat a začal se Emě odcizovat. Byl to bezstarostný mladík, jenž si ji vzal pouze z vypočítavosti pro její domnělé bohatství. Vedl rozmařilý život, utrácel její peníze, přidělal dluhy a s hospodářstvím vůbec nepomáhal. Vůbec si nerozuměli, čím dál tím častěji od ní odjížděl pryč. V jednom dopise mimo jiné píše: „O svém choti nemám zpráv, ten se v Praze dozajista dobře baví.“¹⁵ Cestoval a utrácel peníze, zatímco Emu doma

---

¹⁴ Bohumil Plevka. *Z posledních dopisů Emy Destinnové*, s. 7

¹⁵ Bohumil Plevka. *Z posledních dopisů Emy Destinnové*, s. 32

držel v dobách finanční tísně zkrátka: „[...] sedím tu jako na jehlách, neb mi odvezl celou kasu a být zcela bez peněz je pro mne hrozné.“¹⁶

Destinnová brzy po svatbě poznala svou osudovou chybu, ale manželství pro ni bylo posvátné (byla věřící a pravidelně chodila ke zpovědi). Manželovo chování neustále navenek omlouvala, i když byla uvnitř zklamaná a nešťastná. Uzavírala se čím dál víc do sebe a zhoršoval se i její zdravotní stav. Zůstávala nadále osamocená a tak to zůstalo až do její smrti. I poslední Vánoce před smrtí byla sama. Zemřela osamělá a bez pravé lásky, po níž celý život tak urputně toužila.

Po smrti Destinnové Halsbach bez váhání bezostyšně rozprodal většinu jejího majetku – nábytek, starožitnosti, cennosti – do ciziny (nejvíce starožitníkům do Vídně) a za utržené peníze si koupil velký dům v Praze, kam se přestěhoval. Dům si bohatě zařídil a vzal si s sebou Emíny velice cenné obrazy Rembrandta a Reintera v hodnotě mnoha miliónů korun.

---

¹⁶ Bohumil Plevka. *Z posledních dopisů Emy Destinnové*, s. 21

4 Ema Destiniová v osobním životě

4.1 Povaha Emy Destiniové

Emě se dostávalo odmalička toho nejlepšího vychování. První její vychovatelkou byla Francouzka šlechtického původu – profesorka Léa de Vendeville. Emin otec byl velký kavalír a vychoval tak i své tři syny, tudíž byla Ema odmalička navyklá nejvybranějšímu chování. Otec i bratři se k oběma sestrám chovali vždy dvorně a kavalírsky, byli k nim pozorní a celkově se chovali dle tehdejších zásad vybrané společnosti. Až rytířský styl k sestrám dodržoval Emin oblíbený bratr Emanuel (žil s ní ve Stráži, kde dožil i po její smrti – je zde na rozdíl od ní i pohřben), ale i bratři Viktor (zemřel mladý v 28 letech na nemocné ledviny) a Antonín dodržovali k sestrám zdvořilou oddanost. Ze všech pěti sourozenců všichni nakonec zemřeli bezdětní. Marie Martínková vypráví, jak Destiniovou všude, kam přišla, provázel obdiv, zájem a sympatie. Její chování bylo vždy vznešené a z její osobnosti cosi vyzařovalo – jako by byla z jiného světa. Jednou na toto téma sama Destiniová promluvila:

„Nevěřím, že jenom má osoba, - ale vůně vavříků má v sobě onu nepřemožitelnou přitažlivost opiových účinků, jimž podléhají tak přemnohé oblouzené duše. - Jsme jako rozsvícená lampa, která neodolatelnou mocí vábí k sobě hejna nočních motýlů. Proč? Skoro každý z nich si spálí křídla, někteří dokonce hynou před očima druhých, - a přece jdou nové a nové oběti pro jistou svou zkázu.“¹⁷

V normálním životě působila zcela jinak než obyčejní lidé. Její chování bylo vznešené a osobité – ne však nadřazené. Lidem obecně se spíše vyhýbala, jelikož nedokázala mluvit o jejich přízemních starostech (kromě závěrečné etapy života, kdy u ní došlo k dramatickému zlomu v chování). Ale například k lidem v divadle se chovala stejně přívětivě bez ohledu na jejich postavení. Byla také velmi šlechetná – podporovala chudé a nemocné ve Stráži (sama mezi ně nikdy nešla, posílala místo sebe Martínkovou). Nerada chodila mezi lidi, naopak si ráda zvala četné návštěvy k sobě na zámek ve Stráži, kde se cítila dobře. Marie Martínková výstižně popisuje povahu Destiniové:

---

¹⁷ Marie Martínková. *Život Emy Destiniové*, s. 31-32

„[...] byla zranitelná. Nezdá se mi, že by byla osobně tak silná. Proto snad se také vyhýbala světu. Ona se málo stýkala s takzvaným běžným světem. Poněvadž svět jí nerozuměl a pak tu skutečně byly takové nástrahy, že by byla ona jako nezkušená v běžných věcech světských opravdu asi utonula. Bylo pro ni lepší, že se světu vyhýbala. Ovšem svět jí to nemohl odpustit, považovali to za jakousi výstřednost nebo snad dokonce povýšenost. Absolutně všechno mohlo být u Destinnové, ale nikdy pýcha nebo hrdost nebo snad dokonce povýšenost, to neznala. Naopak. Byla tak prostý člověk, že takových je málo, ale přitom úžasně komplikovaná. Jenomže ona nedávala najevo svoje přednosti a lidí se někdy i bála. A hlavně sprostých lidí. Před těmi se přímo uzavírala. Například Leo Slezák, který s ní zpíval v Metropolitní opeře v letech 1909-14, byl vtipálek hrubšího zrna, ale nebyl sprosták, Bůh chraň. Spíše Karel Burian, jenž byl známý. A s tím potom ona vůbec nemluvila. Napřed s ním zpívala, ale potom o něm nepromluvila ani slovo a nechtěla se s ním už ani stýkat, jak se ho přímo děsila.“¹⁸

Destinnová byla vždy taktní ke svým kolegům a kolegyním, nikoho nepomlouvala, to bylo pod její úroveň. Bohužel ke konci života okolnosti způsobily, že zatrpkla a klesla mezi "obyčejné" lidi: „Nevím, jak se to mohlo stát, ale začala mít ženské a řekla bych až i neukázněné výroky. Jak jsem četla i v její korespondenci, když mi později psala, nemohla jsem uvěřit, že je to ona, že by byla tak hluboko klesla, že by byla třeba takové odsouzení pronesla nad člověkem.“¹⁹ Martínková nemohla uvěřit změně chování Destinnové ke konci jejího života: „Ona sestoupila ze svých výšin hodně hluboko, tak trochu mezi nás, mezi dav. Přizpůsobila se, jak mohla, lidem, což nebylo v její prospěch. Jí to nesesedlo a neslušelo. Ona byla bytost stvořená k tomu, aby stála výš, a když se pak přizpůsobila úrovni ostatních, trochu mi zevšedněla. A to mne hodně trápilo. Nebyla již taková noblesní, neměla už takové vybrané vystupování, už se přizpůsobila. Myslím, že neudělala dobře. Bylo vidět, že tato změna není u ní přirozená, že dělá sama sobě násilí.“²⁰

Její upřímnou povahu, šlechtetnost a odpor ke křivdě a nepřejčnosti můžeme vyčíst i z toho, co odpověděla po letech své společnici Marii Martínkové na otázku, proč se s ní vůbec poprvé setkala (přítelkyně Martínkové Provazníková si

¹⁸ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 34

¹⁹ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 35

²⁰ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 111

z ní dělala legraci ve společnosti Destiniové): „Protože nesnáším neupřímnost lidskou. Ta dívka se prohlásila za Mařenčinu přítelkyni a z celého jejího vyprávění jsem poznala, že vlastně uplatňovala jen svůj důvtip a Mařenka jí byla jen takovou příčinou, aby se mohla uplatnit a vytahovat. A Mařenku hleděla třeba i potopit. To jsem nesnesla, to není přátelské. A viděla jsem na ní, že jí nepřála ani, aby mne slyšela zpívat. Tak jsem jí chtěla ukázat, že se tak jednat nemá, a proto jsem ji zavolala. A naštěstí, jak se říká, dobrý skutek se zase odplatí dobrým, že jsem ji opravdu našla, a potom jsem Provazníkové byla vděčná, že takto jednala. Protože vlastně všechno zlé je k něčemu dobré.“²¹

4.2 Věčné hledání klidu

Méně známou stránkou Emy Destiniové byla její vnitřní potřeba naprostého klidu. Nejšťastnější byla v přírodě, na niž se dokázala vnitřně napojit a vnímat i ty nejmenší nuance. Popisovala pak šelestění bříz ve větru, víření ptáků či změny oblohy a vody. Také na svých toulkách přírodou přidělovala nejružnější životní příběhy stromům, ptákům a podobně. Milovala rybaření, houbaření a procházky v přírodě – hlavně daleko od lidí. Sama říkala, že nejšťastnější je na Leštině, což byla rybářská oblast mezi Třeboní a Stráží. Martínková popisuje rybaření na Leštině:

„Tam člověk neviděl nikoho přes celý den přejít, ani tam nebyly pořádné cesty, jenom takový most vedl přes takzvané Nové řeky. Sem nepřišel člověk za celý boží den, byly jsme tu jako dvě poustevnice. Ona na jedné bárce, já na druhé, protože když se rybařilo, musela mít vlastní klid. Rybáři nebývají pohromadě, každý vždycky sám. Protože ryby jsou velmi plaché, zvláště kapr dovede být ostražitý.“²²

Vášeň pro rybaření se u Destiniové vyvíjela postupně. V mládí jí ukázal rybolov už její bratr Emanuel a později v Americe její přítel Dinh Gilly, jenž ji učil rybařit v moři. Když potom zakoupila zámek ve Stráži nad Nežárkou, propadla rybaření celou svou duší a stala se vášnivou rybářkou. Ačkoliv na zámku ve Stráži ryby nikdo nejedl, za každého počasí se muselo jít na ryby – úlovky byly poté rozdávány po městě Stráži. Sama vlastnila mnoho rybníků, ale nikdy ve

---

²¹ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destiniová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 63

²² Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destiniová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 31

stojatých vodách nechytala. Najala si od souseda (kníže ze Schwarzenbergů) tak zvané Nové řeky – řetěz uměle spojených rybníků za účelem splavování dříví z okolních lesů. Nejkrásnější částí byla právě zmiňovaná Leština.

Destinnová měla při rybaření ráda svůj klid, čehož chytře využívala její spolence Martínková. Když byly spolu na rybách, místo rybaření zajela do vysokého rákosí, lehla si v loďce a spala. Destinnové prý stačily jen tři hodiny spánku denně a Martínková nechtěla klesnout v jejích očích. Destinnová o ní totiž říkala, že je jedinečná a vydrží víc než druzí lidé. Martínková to Destinnové nikdy neřekla a držela s ní statečně krok, protože ji nechtěla zklamat. Pěvkyně na rybách někdy nepromluvila za celý den ani slovo. Až u večere se občas rozpovídala, ale jen málo. Vždy měla po ruce nějakou knihu a bez sebemenších problémů se ve společnosti začetla. Martínková se vedle ní naučila prý hodně mlčet (někdy na ni Destinnová nepromluvila třeba dva dny).

4.3 Stráž nad Nežárkou

Svůj vnitřní klid našla pěvkyně po dlouhém hledání ve Stráži nad Nežárkou v Jižních Čechách. Koupila zde zámek pocházející už ze třináctého století, kdy tu sídlila vojenská stráž, která hlídala obchodní cestu z Jindřichova Hradce do Třeboně (odtud název Stráž). Původně to byl hrad založený jihočeskou větví Vítkovců, kteří používali ve svém znaku modrou růži ve zlatém poli (odtud název románu *Ve stínu modré růže*). Koncem šestnáctého století hrad vyhořel a zůstala z něj jen stará věž. Majitel Vilém z Rožmberka nechal poté postavit podle tehdejších vzorů nový zámek, kde se postupem času usadili různé šlechtické rody. V roce 1810 zámek vyvlastnil říšský baron Leonhardi a jeho pověstný rod tu tragédiemi vymřel (předloha pro román *Ve stínu modré růže*). Od roku 1908 náleželo panství českobudějovické záložně, poté hraběnce Marii Thun-Hohenštejnové a dalším majitelům, kteří se tu často střídali. V roce 1913 koupila zámek na jméno svého přítele Dinha Gillyho Ema Destinnová.

Zámek byl obklopen velkým parkem s protékající řekou Nežárkou a patřili k němu mimo jiné také hospodářské dvory, lesy, osmadvacet rybníků, mlýn, pivovar či elektrárna dodávající proud do města Stráž a okolí. Destinnová si sem přestěhovala veškeré zařízení a umělecké a starožitné sbírky ze všech svých bytů v Praze, Berlíně, Londýně i New Yorku. Téměř třicet místností, chodby i schodiště

zaplnila starožitnostmi. Na zámku byly například sbírky napoleonské (byla Napoleonem fascinována), japonské a její přítel Dinh Gilly zde měl kupříkladu prostory zařízené v čistě arabském slohu. Dále tu byl třeba empírový pokoj, velká a malá jídelna, hudební sály s všemožnými druhy hudebních nástrojů, sochy, rukopisy, památky po známých skladatelích (například Smetana, Dvořák, Wagner, Liszt) a další.

Obdivuhodná byla zdejší knihovna s mnoha tisíci svazky svědčící o mnohostrannosti a vzdělanosti Destinové, ale také o jejích spiritistických sklonech. Knihovna obsahovala svazky s literaturou klasickou a romantickou, cestopisy, herbáře, lékařská pojednání, spisy o alchymii, astrologii, strašidlech, mučednících, pověrách, pohádkách, procesech s čarodějnicemi, spiritismu a podobně. Také tu však byla různá vydání Biblí, jelikož byla Destinová věřící.

Za zmínku stojí také morbidní komora dokládající spiritistické zájmy Destinové a její fascinaci smrtí. Komora byla vymalovaná pouze temnými mraky jako před bouří. Po otevření těžkých dubových dveří se díky elektrickému zařízení dala do pohybu bílá kostra, která zvedla obě paže a uklonila se. Dále se rozhoupali netopýři, třem velkým sovám se rozzářily oči, od stropu se rozhoupal tropický pavouk ohromných rozměrů a proti návštěvníkovi se vztyčil svinutý had. Co však bylo ze všeho nejbizarnější – v otevřené rakvi bylo hnijící tělo, na němž se hemžilo množství vyřezaných červů (dílo čínského řezbáře). K tomu všemu seděl u okna mistrovsky vyřezaný holohlavý mnich s hnědou kápí (k nerozeznání od živého – často se před ním zmatený návštěvník uctivě uklonil).

Na zámku byla i obrazárna, kde Destinová schraňovala mnoho cenných originálů dovezených z ciziny. Asi nejvzácnějším úlovkem byl slavný anglický portrétista George Romney a jeho obraz *Venuše*. Destinová původně zamýšlela ze Stráže po své smrti udělat muzeum a zařídit zde několik pokojů pro doživotní azyl pro zchudlé české umělce. Okolnosti v závěru života tomu bohužel nepřály.

Říkalo se, že je zámek prokletý. Půda zde byla neúrodná a terén nevhodný pro jakékoliv ekonomické zisky, tudíž není divu, že se tu majitelé rychle střídali a zámek byl vydrancovaný. Destinová investovala do zámku ohromné sumy peněz (nejrůznější rekonstrukce i stavby nových částí), ale chodu hospodářských zařízení vůbec nerozuměla. Navíc byla velmi tvrdohlavá a nenechala si od nikoho

poradit. Zámek si natolik zamilovala, že ho neopustila, ani když u ní nastaly vážné finanční potíže.

5 Marie Martínková – jediná pravá přítelkyně Emy Destinnové

5.1 Společnice na cesty

Ema Destinnová na svých cestách po světě potřebovala vždy někoho, kdo jí bude oporou a připomínkou milovaného domova. Nejdříve ji na cestách doprovázela její mladší sestra Jindřiška (říkala jí Jetta nebo Čiči – podle své zbožňované kočky), ale ta se pak provdala za barona Freye a Destinnové chyběla společnice na cesty. Tou se měla zanedlouho stát Marie Martínková.

Marie Martínková pocházela z venkova. Odmalička milovala zpěv a o nedělích a svátcích se u nich doma scházely sousedky z vesnice a nechávaly si od ní k šití zpívat nejrůznější písničky, aby jim šla práce lépe od ruky. V deseti letech se s rodinou odstěhovali do Českých Budějovic (stýskalo se jí tam po venkovské přírodě, na kterou byla odmalička zvyklá – v lásce k přírodě si plně porozuměla s Emou Destinnovou). V Českých Budějovicích byla v té době otevřena hudební škola s ředitelem Jeremiášem z Písku, jenž byl skvělý hudebník a angažoval kvalitní spolupracovníky. Mimo jiné také pozval dvě výborné pražské koncertní klavíristky – Jaroslavu Kamenovou a Marii Provazníkovou, se kterými se časem Martínková spřátelila. Scházela se s nimi a dalšími členy hudební školy v kavárně U Folbrechtů a k tomu začala zpívat v Hlaholu. U Folbrechtů se vášnivě debatovalo o hudebním a pěveckém umění. Martínková zde byla spokojená až do chvíle, kdy se zde začalo mluvit o Emě Destinnové, jež se vracela z ciziny k hostování do Prahy. Martínková Destinnovou zbožňovala a moc si přála slyšet ji naživo. Všichni ostatní ze společnosti hudebníků na Destinnové už byli a neustále o tom mluvili – obzvlášť její přítelkyně Marie Provazníková (se svým velkým vypravěčským talentem) o ní nepřestávala básnit. Martínková si však byla dobře vědoma toho, že by ji její venkovsky smýšlející matka nepustila.

„V kavárně se mluvilo pouze o ní, všichni už slyšeli a byli uneseni krásou jejího podání, nemohouce se dočkat příštích jejích představení. Jen já mezi nimi sedávala zkroušená a smutná, že tato krása zůstane pro mě vždycky nedostupná, neboť jsem věděla, že moje matka mi něco podobného nikdy nedovolí. Měla svoje venkovské názory a z těch neslevila. A nejvíce mě zraňovala

snad nevědomky milá Provazníková, která ve svém okouzlení z výkonů Destinnové mi tak nádherně o ní stále vypravovala, a jelikož měla i vzácný dar výmluvnosti, dovedla mě tak zpracovat, že jsem se nakonec přece jen odvážila maminku poprosit, aby mi tu Prahu taky popřála. Ale to byl hned oheň na střeše. Ani prý jediné pomyšlení na takové vyhazování peněz a sama do Prahy, to by tak hrálo, mně prý bude za pár let skoro padesát a ještě jsem tam nebyla, tak tebe taky nepustím a dost, konec řeči. Tím jsem byla vyřízena.“²³

Naštěstí hodný strýc z Prahy znal dívčinu lásku ke zpěvu. Napsal její matce dopis, do kterého vložil i potřebné peníze na cestu. V dopise ji přemlouvá, aby Marušku pustila do Prahy, neboť je teď vzácná příležitost slyšet ten nejkrásnější hlas na světě a on ví jistě, že po tom velmi touží. Matka chtěla poslat peníze zpět, ale situaci diplomaticky zachránila babička. Přemluvila matku s tím, že by se strýc urazil a Maruška utrápila – vždyť nejí, nespí, jenom vzdychá a že se jim ještě rozestůně. A když ji jednou pustí, bude mít pak navždy pokoj. Matka cestu neschvalovala, ale nakonec k ní svolila.

5.2 Osudové setkání

Všichni z hudební školy se tedy vypravili vlakem do Prahy za Emou Destinnovou. Nadšení Martínkové však brzy opadlo. Všichni si porovnávali, kdo má lepší vstupenku. Najednou se jí Provazníková zeptala na tu její – a ona žádnou neměla. Provazníková se jí vysmála do očí, že bez předem zakoupené vstupenky nemá šanci se tam dostat a že jede do Prahy úplně zbytečně. Když se pak Martínkové nepodařilo sehnat vstupenku ani při doprodeji lístků na stání, propukla v hlasitý pláč. Někdo ze společnosti ji uklidnil, že jí osobně sežene lístek na další večer, ale škodolibá Provazníková si neodpustila jízlivou poznámku na účet Martínkové: „A co ti to, Mařenko, bude platno, když Destinnovou i uslyšíš, ale mluvit s ní jako já dnes – nikdy nebudeš.“²⁴ Provazníková totiž měla bratra Anatola, jenž ji měl vzít s sebou k Destinnové na odpolední čaj (doprovázela ji dříve na koncertě v karlínském kostele na varhany a od té doby se pohyboval v její společnosti).

---

²³ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 24

²⁴ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 25

Martínková poté celá ubrečená dorazila ke svému strýčkovi, který bydlel shodou okolností též na Malostranském náměstí (tenkrát Radeckého) – dokonce přímo naproti oknům Emy Destinnové. Po nějaké době pro Martínkovou přišel Anatol Provazník (bratr Provazníkové) a vzal ji celou užaslou k Destinnové. Nepřející Provazníková tam totiž vyprávěla příhodu o Martínkové pro pobavení společnosti, což citlivá Destinnová nesnesla a nechala si pro ni poslat.

Když Martínkovou přivedli, Destinnová se jí hluboce zadívala do očí, změřila si ji pohledem a s mírným úsměvem ji vzala za ruku a dovedla mezi svou společnost. Usadila si ji hned vedle sebe a celou dobu ji prý koutkem oka pozorovala. Byla totiž zvědavá, jak si povede při společenských rozhovorech s ostatními, kteří byli na novou oblíbenkyni Destinnové zvědaví a chtěli se zájmem o ni hostitelce zavděčit. Při loučení místo toho, aby si nechala jako od ostatních políbit od Martínkové ruku, dala jí sama pusku na čelo a pozvala si ji na druhý den k delšímu pohovoru. Strýc doma nevěřil svým uším a divil se, čím ji mohla jako obyčejná holka z vesnice takhle zaujmout. Co by za to prý daly dámy z lepších rodin, kdyby získaly byt jen sebemenší zájem Destinnové.

Druhý den při pohovoru si pěvkyně Martínkovou důkladně vyzpovídala a vysvětlila jí, proč si ji vlastně pozvala. Její sestra Jindřiška ji dříve doprovázela na cestách v cizině, kde se jí často velice stýská po domově. Nyní se jí ale sestra provdala, spravuje manželovo panství a ona zůstala na svých cestách sama a opuštěná. Z toho důvodu Martínkové nabídla místo společnice na cestách po světě. Pozvala ji nejdříve na zkoušku na celé léto na zámek Trnová u Zbraslavi, kam by spolu ihned po účinkování v Národním divadle odjely. Také ji s sebou vzala ještě ten den do divadla, jelikož by už vstupenku těžko sehnala.

Martínková věděla, že by ji přísná matka nedovolila lákavou nabídku přijmout. Naštěstí vzal chytrý strýc věci opět do svých rukou. Napsal její matce dopis, že se bude Maruška v Praze učit šít, což si její matka velmi přála. Martínková tedy díky svému strýci mohla odjet s Destinnovou.

Na zámku Trnová u Zbraslavi měla Destinnová hosty z Prahy i z ciziny. Bavili se tu volnou zábavou, zatímco se Destinnová s Martínkovou toulaly celé dny přírodou. Martínková byla dítětem přírody, takže okamžitě instinktivně vycítila citlivá místa umělkyně. V lese se vyhýbala každé suché větvičce na zemi, jež by

mohla zapraskat (a vyrušit Emin klid a její naslouchání tichu lesa a přírody). Příroda umělkyni pomáhala zacelovat její pocuchané nervy z náročného života a citlivá Martínková u ní obstála výborně.

Destinnová ale nehledala jen společníci na cesty. Hledala k sobě osobu blízkou – přítelkyni, důvěrnici. Když se jim tedy nedařilo dohodnout výši gáže, Destinnová nakonec prohlásila, že jsou přece přítelkyně a přátelství se neplatí. Ať si tedy bere z její pokladny vše, co potřebuje ona i její rodina, aniž by jí cokoli musela hlásit. Tím začíná celoživotní přátelství Emy Destinnové s Marií Martínkovou, jež jí byla oporou v dobách největší slávy.

5.3 Význam Martínkové v životě Destinnové

Martínková (Destinnová jí říkala Mařenka a onikala jí) byla pro Destinnovou mnohem víc než jen společnice na cesty. Byla to její velmi blízká přítelkyně, opora, připomínka na rodné Čechy, když byly daleko od domova. Martínková vždy stála za kulisami při představení, aby z ní Destinnová mohla čerpat vnitřní sílu. Před každým představením se od ní také nechávala pokřižovat. (Když to viděl Caruso, který byl do Destinnové hluboce zamilovaný, nechával se od Martínkové pokřižovat také.)

Vyjít s Destinnovou ale nebyla procházka růžovým sadem. Pěvkyně byla podle vyprávění Martínkové dost komplikovaná osobnost.

„Destinnová byla občas náladová. Někdy měla klidnější období, jindy bouřlivější, podle různých událostí jejího vnitřního života. Někdy byla rozkošná, milá, a někdy tak uzavřená, že bylo dobře na ni ani nemluvit, chodila, jako když je mimo svět. Ale já jsem jí dovedla vyhovět, takže mne potřebovala pro svoji společnost. Každý by to také nevydržel. Uplynuly třeba dva dny, kdy na člověka nepromluvila. Já jsem to klidně snášela, nemluvila jsem také. Najednou se zase probudila jako ze sna a byla samá láska, samý úsměv, samá milostnost a byla by člověku dala modré z nebe.“²⁵

Destinnová vůbec netušila, jak krásně Martínková zpívá. To se změnilo ve chvíli, kdy po návratu z Ameriky po premiéře *Děvčete ze zlatého Západu* rybařily na

---

²⁵ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 117

Leštině. V domnění, že ji nikdo neuslyší, si začala Martínková prozpěvovat nejrůznější árie z této opery. Díky tomu, že byla u všech zkoušek a představení, je znala všechny nazpaměť. Najednou za ní Destinnová přijela a vytkla jí, že svůj talent před ní celou tu dobu skrývala a že šla vlastně celý svůj život za písni. Následně vyzkoušela její hlas a řekla jí, že by mohla být dobrá zpěvačka, ale že by ji ztratila. Nechtěla jí však bránit ve štěstí a dala jí na výběr. Buď může být zpěvačkou, nebo být i nadále po jejím boku. Destinnová byla pro Martínkovou pěvecký idol a věděla, že by nikdy nedosáhla její úrovně. Odpověděla, že chce zpěv. A že zpěv pro ni představuje Ema Destinnová. Když potom Destinnová nemohla usnout kvůli pocuchaným nervům, nechávala si od Martínkové zpívat prosté lidové písničky před spaním.

Mařenka, jak jí s oblibou Destinnová říkala, byla oddaná společnice a vždy se snažila ulehčovat pěvkyni život. Jednou se například rozhodla, že sama tajně přenese velmi těžkou mramorovou bustu od Kafky. Destinnová si to přála, ale sluhové odmítli kvůli tomu, že je příliš těžká. Tak se odhodlaná a obětavá Mařenka rozhodla, že ji přenese sama – a skutečně se jí to podařilo. Padla ale vyčerpáním a musel dorazit lékař. Destinnová si nejdříve myslela, že pomáhala sluhům. Martínková jí neřekla, že to dokázala sama. Až když sluhové řekli, že o ničem neví, Destinnové to došlo. Nikdo jiný tomu však nevěřil.

Martínková vycházela velmi dobře i s Eminým bratrem Emanuele. Měl od cyklistické nehody v mládí poruchu sluchu a špatně snášel, když za ním lidé chodili a například mu klepali na rameno, čímž akorát upozorňovali na jeho handicap. Mařenka však byla velmi inteligentní a citlivá dívka – postavila se přímo před něj a mluvila potichu a pomalu, aby stihl odezírat ze rtů. Proto ji měl rád. Destinnová si to vysvětlila po svém a začala nadšeně plánovat jejich zasnuby. K těm ale nikdy nedošlo, i když si to pěvkyně upřímně přála.

Marie Martínková u Destinnové sloužila (s přestávkami) až do roku 1921, kdy se provdala. Zůstala až do smrti její nejbližší (a dle dopisů i jedinou) přítelkyní, o čemž svědčí jejich četná korespondence. Když je Destinnová delší dobu bez Martínkové, píše jí krásné dopisy od srdce.

„Nejvíc mi tu schází moje Mařenka, ta mi ty večery prokrášlila svou tak teplou přítomností, že to vše bylo zcela jiné. Že jsem ji kdy pouštěla pryč. Opakuji:

Tuže se mi stýská. Nemám na světě vskutku už nikoho. Toužím po milém psaní, napsala mi toho moc a moc a přijela se na mne podívat, ať mi zase jednou vyjde sluníčko.“²⁶

O jejím skutečně hlubokém citu a vztahu k ní se můžeme přesvědčit z jejího dalšího dopisu: „Bylo by štěstím, Mařenko, kdyby se vrátila. Tolik mi zde schází. A doufám, že mi zase brzo odpoví. Prosím ji snažně a srdečně za to, je jedinou mou přítelkyní a jen ona tuší, co ve mně hoří a co mně souží, ačkoli jsem o tom nikdy nemluvila. Ale ona mne zná.“²⁷

Ačkoliv byla Martínková spíše prakticky založená vesnická dívka a nikdy nevěřila na spiritualitu a nadpřirozené jevy, měla se dle svého vlastního vyprávění přesvědčit o svém propojení s Destinnovou, jež byla naopak silně spirituálně založená. Jednou jí Destinnová řekla, že umře dřív než Martínková, ale že jí dá znamení pomocí symbolů (světlo, oheň a bílé růže – oblíbená květina Destinnové), i kdyby byla někde daleko od ní. Martínková vypráví, jak v den smrti Emy Destinnové najednou zhasly všechny žárovky v celém bytě a ona šla rozsvítit svíčku, kterou postavila mimoděk na stolek pod obraz Destinnové. Po chvíli nicnedělání ji napadlo vzít kytici bílých růží, kterou dostala po jednom ze svých koncertů její spolubydlící (houslistka Regina Řeháková), a bezmyšlenkovitě ji postavila na stolek vedle svíčky (pod obrazem Destinnové). Sledovala pak, jak plamen svíčky osvětluje obličej pěvkyně na obraze a zdálo se jí, jako by hrou světla a stínu ožíval. V tu chvíli ji zamrazilo, protože si uvědomila, že jí tu zapaluje svíčku a dává květiny, jako kdyby už byla mrtvá. Hned druhý den ráno dostala telegram, že přesně v dobu, kdy v bytě vypadly pojistky, zemřela její drahá přítelkyně Ema Destinnová – dala jí vědět přesně tak, jak slíbila.

---

²⁶ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 119

²⁷ Emil Hartman. *Královna zpěvu Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 119

6 Vlastenectví Emy Destinnové

6.1 Lásky k Čechám

Ema Destinnová byla celý svůj život horoucí vlastenkou, což se jí nakonec stalo osudným. Pocházela z rodiny nacionálně smýšlejícího otce a u nich doma se pravidelně scházeli významní vlastenci. Lásky k vlasti a stesk po domově ji provázely celý život. Ať už účinkovala kdekoliv na světě, vždy se na letní prázdniny vracela do Čech. Nejdříve koupila v Praze část domu U Petzoldů na Malostranském náměstí, pronajímala si různé zámečky v české přírodě – Domousnice u Staré Boleslavi, Trnová u Davle, Ouhrov u Golčova Jeníkova, Soutice u Vlašimi... Až našla svůj nový domov, ke kterému přilnula celou svou širokou duší – Stráž nad Nežárkou. Zvala sem četné návštěvy, které štědře hostila. Údajně ihned po koupi zámku ve Stráži pozvala v Metropolitní opeře v New Yorku na návštěvu každého, kdo má zájem přijet a poznat naši vlast. Chtěla, aby se na vlastní oči mohli přesvědčit, jak je ta naše země krásná.

Když zpívala Destinnová v cizině, přála si výslovně na programech uvádět, že je Češka. Na své vizitce dokonce měla zobrazený úryvek ze Smetanovy opery *Dalibor* (její oblíbená), kde žalářník Beneš ve druhém dějství opery zpívá: „Kterýpak Čech by hudbu neměl rád!“. Kvůli svému češství také od začátku odmítala možnost sňatku s cizincem (v době války by jí dokonce formálně nabízený sňatek pomohl vycestovat do Ameriky a pokračovat v kariéře). Odmítla takto například samotného Enrica Carusa či svého intimního partnera Dinha Gillyho: „Provdám-li se vůbec kdy, pak jenom za Čecha... Ostatně, teď nepomýšlím ani zdáním na manželství, které si ponechám až naposled, až budu na ně mít více času. Jinak bych byla jen poloviční ženou a poloviční umělkyní. Já nedovedu tak velikým dvěma pánům najednou sloužit.“²⁸

6.2 Lásky k Národnímu divadlu

Stejně jako u mužů v závěru života Destinnové i její láska k Praze a Národnímu divadlu zůstala neopětována. Celý svůj život (i v dobách své největší slávy) toužila jen po angažmá v milovaném Národním divadle. Nikdy neprahla po

---

²⁸ Marie Martínková. *Život Emy Destinnové*, s. 57

kariéře světové hvězdy, mnohem raději by zpívala doma v Čechách: „V mém životě nebylo a nebude již větší touhy, než jsem měla pro Národní divadlo.“²⁹

V Národním divadle ji po jejím prvním předzpívání hrubě odmítli a vystoupila zde až o mnoho let později, kdy už byla dávno slavná ve světě. A i když byla v roce 1908 při představení *Prodané nevěsty* ve svých třiceti letech jmenována čestnou členkou Národního divadla, znamenalo to pro ni pouze formalitu. Po válce, během níž došlo k přerušení styků s Amerikou, trpěla finanční tísní. Ani tehdy jí Národní divadlo nebylo schopno nabídnout trvalé angažmá, jež by ji finančně zabezpečilo. Po válce též požádala o místo profesorky zpěvu na Pražské konzervatoři, ale Praha ji opět zklamala.

Jednou Destinnovou (jako pětistou Mařenku v *Prodané nevěstě* Bedřicha Smetany) navštívila postarší dáma Eleonora Gayerová, svobodná paní z Ehrenbergů, první představitelka Mařenky. Vyprávěla jí o svém operním účinkování jako členka Prozatímního divadla v letech 1861 až 1885, kdy za osobního vedení skladatele ztvárnila roli Mařenky v premiéře 30. května 1866. Neodpustila si na Destinnovou otázku, proč vlastně nezůstala zpívat v Praze. Nad odpovědí nevěřičně kroutila hlavou a nechtělo se jí uvěřit tomu, že ji zde údajně nechtěli. Destinnová jí odvětila: „Dnes mám nabídky největších oper světa. Ale tyto triumfy ani zdaleka mně neposkytují onoho nadšení a štěstí, jakého jsem mohla dosáhnouti pro své horoucí vlastenectví jedině v našem Národním divadle. Jedině ono mně bylo pro umění tím, čím pro mé srdce první láska.“³⁰

6.3 Láska k české hudbě

Destinnová milovala českou hudbu a především české lidové písně. Na svých koncertech vždy zařadila nejméně jednu českou národní píseň, ať už zpívala doma nebo v zahraničí (dokonce i milionářům v Americe). Z českých skladatelů zbožňovala Bedřicha Smetanu (o kterém se v té době například v Americe vůbec nevědělo) a proslavila ho v zahraničí. V Berlíně přispěla svým vlivem k uvedení opery *Prodaná nevěsta* (premiéra 10. září 1900 za řízení kapelníka Waltra z Rigy). V Americe měla *Prodaná nevěsta* s Emou Destinnovou v hlavní roli premiéru 19. února 1909 (v německém překladu). Nastudoval ji zde Gustav

---

²⁹ Marie Martínková. *Život Emy Destinnové*, s. 14

³⁰ Marie Martínková. *Život Emy Destinnové*, s. 14-15

Mahler (předtím ještě v Hamburku a ve Vídni). Zajímavostí je, že si Mahler dovolil přesunout jedinečnou předeheru opery až na začátek druhého jednání, aby nebyla rušena pozdními příchody diváků.

Vedle opery *Libuše* měla Destinnová nejraději operu *Dalibor* (Milada byla její nejoblíbenější role), což následně vyvrcholilo v nepříjemný incident v Berlíně. Velmi ostře zkritizovala představení *Dalibora* v Theater des Westens, následkem čehož s ní divadlo vedlo disciplinární řízení.

6.4 Osudná spolupráce s protirakouským odbojem

Zlomovým rokem v osudu Emy Destinnové se stal rok 1916. Během války vlastenecké city pěvkyně sílily. Byla v roce 1916 mnoha přáteli varována, že pokud odjede zpět do Čech, zničí si kariéru, avšak vlastenecké srdce ji táhlo zpátky domů. Po ukončení sezóny v Metropolitní opeře v New Yorku operou *Madame Butterfly* (duben 1916) se vydává na cestu do Čech s plným vědomím, že ji už rakouské úřady nemusí pustit zpět: „Marnost nad marnost! Já tu zůstat nemohu – život podle vlastní volby a chuti mne příliš vábí. Ryby, hříbky, zahradnictví – zoufala bych si bez toho všeho jako svobodný pták uzavřený do zlaté klece. A mé starožitnosti, obrazy a knihy – toť celý můj život! Proto musím domů!“³¹

Bohužel byla Destinnová oprávněně považovaná za osobu podezřelou ze špionáže a byla rakouskými úřady sledována. Spolupracovala s Mafií (česká tajná organizace protirakouského odboje) a když v roce 1916 cestovala do Čech, převážela údajně z Ameriky důležitý materiál (pro rakouské úřady velezrádný). Při přejezdu hranic v Podmoklech byla zadržena a měly být u ní nalezeny tajné zprávy (více verzí této události – někdo tvrdí, že byly zprávy zašity v divadelních kostýmech, jiní, že pod podšívku kabátu, pod podušku její kočky Macinky či na hedvábí šatů neviditelným inkoustem). Na otázku, zda ví, co ji čeká, odpověděla Destinnová s chladným klidem – smrt.

Destinnová měla štěstí, že byla oblíbenkyní císaře. Ten o ní z osobní zkušenosti věděl, že je vlastenectvím až chorobně posedlá a ušetřil její život. Dal ji hlídat s tím, že může být kdykoli uvězněna nebo popravena. Následně nechal údajně

---

³¹ Marie Bajerová. *O Emě Destinnové*, Praha: Vyšehrad, 1979, s. 81

odstranit veškeré stopy, aby se jeho svěřenkyni kromě internace nic horšího nemohlo stát (pro nedostatek dokladů o této události se proto dnes někteří autoři domnívají, že Destinnová nikdy zatčena nebyla a s Mafií nikdy nespolupracovala). Když následně odmítla zpívat na koncertě, který měl podporovat rakouský Červený kříž, dostala zákaz vycestování a zůstala internována ve Stráži. Tím padly její dosud nejrozsáhlejší kontrakty na rok 1917 (76 večerů pro Metropolitní operu a Newyorskou filharmonii) a je to začátek konce kariéry slavné Emy Destinnové.

Destinnová byla vlastenkou až do morku kostí. Spolupráci s Mafií brala za naprostou samozřejmost. Nikde se tím nechlubila – považovala to za povinnost vůči své vlasti: „Každý pomáhal, kdekdo bojoval, nemá význam o tom hovořit. Bylo by to stejně nemístné jako odmítat pomoc matce, otci, vlastnímu dítěti – cožpak pomoc vlasti je něco jiného, menšího?“³²

6.5 Internace ve Stráži

Když byla Ema Destinnová internovaná roku 1916 na svém zámku ve Stráži, nebyla až tak zdrcena, jak by člověk mohl předpokládat. Byla vlastně ráda, že může trávit více času ve své milované Stráži a ve své zbožňované zemi, od níž ji její zahraniční pracovní povinnosti každoročně odvolávaly. Vždycky si přála být více doma a Čechy každý rok opouštěla jen s těžkým srdcem a velkým sebezapřením. Internaci využila jako možnost realizovat své vlastenectví doma v Čechách a využila situace pro posilování vlasteneckého sebevědomí Čechů. Pořádala koncerty, na kterých na sobě nosila stuhu v českých národních barvách a ve vlasech měla zlatou lipovou ratolest. Do programu koncertů pravidelně zařazovala české národní písně, českou hymnu a dokonce i árii Libušina proroctví. Také účinkovala v typicky národních rolích v divadle (Mařenka, Milada či Libuše). Její Libuše vyvolávala u Čechů vlny nadšení a jásotu a potlesk nebral konce. 22. prosince 1918 byl účasten představení *Libuše* s Emou Destinnovou i prezident Tomáš Garrigue Masaryk.

Destinnová měla možnost vycestovat zpátky do Ameriky, když jí pianista Harold Samuel nabídl formální sňatek. Destinnová však neváhala a dala přednost zpívání doma a posilování národního cítění Čechů.

---

³² Marcela Kolomacká. *Lásky slavných žen*, s. 154

6.6 Dopad internace na kariéru a osobní život Emy Destinové

Po válce se Ema Destinová snažila navázat zpřetrhané zahraniční umělecké styky. Její zatčení na hranicích však viděli novináři a na základě toho se proslýchalo, že byla zastřelena. Další překážkou do jisté míry bylo i to, že se měnil ideál ženské krásy a v módě byly ženy co nejštíhlejší, zatímco Ema na sebe v době pobytu ve Stráži nedbala. Přizpůsobila se zdejšímu klidnému tempu, přibrala a nehodlala se svého pohodlného stylu života vzdát (tvrdila, že pěvkyně musí něco vážit a hlas musí být usazen v tuku). Když tedy zkoušela navázat přerušené styky s Metropolitní operou v New Yorku, její místo mezitím obsadily mladší a levnější umělkyně.

Období po válce je tím nejsmutnějším v životě Emy Destinové. Do té doby nikdy nemusela řešit finanční záležitosti. Pocházela z bohaté rodiny a závratná světová kariéra jí poté přinášela neustálý přítok vysokých honorářů. Sama říkala, že nemusí šetřit, že peníze vždycky byly a budou (a štědře rozdávala plnými hrstmi i svému okolí). Kvůli tomu se nikdy nenaučila s penězi hospodařit nebo si šetřit na stáří. Kdepak, to by ji ani nenapadlo. Byla nehospodárná a tvrdohlavá, nedala si od nikoho poradit (ani od své praktické společnice Marie Martínkové – udělala ji sice nakonec správkyň Stráže, ale už bylo příliš pozdě). Po válce u ní nastává období finanční tísně.

Destinová vystoupila po válce ještě několikrát v Královské opeře Covent Garden v Londýně, kde ji publikum opět přivítalo s otevřenou náručí, a v Metropolitní opeře v New Yorku. Píše domů, že sice vydělává dost peněz, ale její dřívější role jsou již obsazeny mladšími kolegyněmi. Poslední vystoupení Emy Destinové v New Yorku bylo v roce 1921 v roli *Aidy* (shodou okolností zakončila své působení v Metropolitní opeře stejnou rolí, kterou zde před lety začala). V tomto roce také zemřel její milovaný učitel Loewe a její vážený kolega Caruso – a s nimi i kariéra slavné Emy Destinové.

Počínaje rokem 1919 Destinová podniká ještě tři koncertní turné po Americe, ale je to pro ni příliš vyčerpávající. Stýská se jí po domově, na který si během internace příliš zvykla, a také se zhoršuje její zdravotní stav (stěžuje si hlavně na

bolesti u srdce a nervózu žaludku). Koncertní turné navíc nemají kvalitní management a nevydělávají tak, jak si Ema představovala.

„[...] já jsem hloupá osoba a nic si nepředložím, vše jen hrrr, neumím čekat, to je má chyba! Nyní se se svými „moneyžery“ silně nesnáším, po tom idiotském arrangementu v Bostoně, kde mne koncert stál – 250 dol. Ze své vlastní kapsy – jsme se srazili a zle je, zle.“³³

„Netroufám si myslet do budoucna, všecko kolem mne se boří, jako domky z karet. Jsou-li zkoušky na světě k něčemu dobré, nevím věru k čemu a kam to směřuje.“³⁴

Destinnová zkusila své štěstí i v Evropě, ale nikde nedostala trvalé angažmá. Roku 1921 též nadobro odchází její dlouholetá společnice a blízká přítelkyně Marie Martínková a vdává se, čímž utrpěla umělkyně hlubokou ránu. V této době se u ní začíná projevovat vážná nádorová choroba. V podolském sanatoriu v Praze je operována úspěšně profesorem Rudolfem Jedličkou, ale poté dochází k opětovnému propuknutí nemoci.

V roce 1922 ještě podniká (už sama) koncertní turné po severských zemích. V Národním divadle vystupuje jen sporadicky a malé honoráře (v porovnání s jejími pohádkovými honoráři například v Metropolitní opeře) jí v její finanční tísní příliš nepomáhají (dokonce s ní v Národním divadle smlouvají o snížení jejího dřívějšího honoráře). Poslední vystoupení v Národním divadle bylo v roli Donny Anny v opeře *Don Giovanni* v roce 1924.

6.7 Zoufalá situace v posledních letech života

Čeští umělci a vlastenci se snažili Destinnové pomoci. Česká obec sokolská jí zadala vytvoření libreta pro výjev v terénu. Destinnová dlouho chtěla napsat libreto ke skladbě o Libuši – a tak vzniklo *Nastolení Libušino*. Destinnová zpívala z vrcholu vyšehradské skály a byla kritizována za ponižování svého umění a podobně. Po několika reprízách se vrátila ke koncertování na venkově. Poslední koncert Emy Destinnové (a velmi smutné zakončení její pěvecké kariéry) se

---

³³ Bohumil Plevka. *Z posledních dopisů Emy Destinnové*, s. 9

³⁴ Emil Hartman. *Ema Destinnová ve vzpomínkách Marie Martínkové*, s. 152

konal v květnu roku 1929 v kině Na Slovanech za klavírního doprovodu Tiny Mallé. Jednalo se o koncert ve prospěch sólistů Národního divadla a sál nebyl ani zcela zaplněn. V rozhovoru po koncertě se Destiniová zmínila, že by si ráda zazpívala na Dvořákových oslavách, avšak nebyla pozvána.

Ema Destiniová podala roku 1925 žádost o místo profesorky zpěvu na Pražské konzervatoři. Ačkoliv by její jméno přineslo konzervatoři velkou reklamu, projevíly se intriky ze strany vedení konzervatoře. Tehdejší administrativním ředitelem byl Jan Branberger, jenž měl za manželku Doubravku Branbergerovou (rozenou Černochovou) – bývalou zpěvačku ve sboru Národního divadla a profesorku zpěvu na zdejší konzervatoři, jež se pravděpodobně bála konkurence slavné Emy Destiniové. Rektorem konzervatoře byl pro změnu Josef Bohuslav Foerster, jehož manželkou byla Berta Foersterová (rozená Lautererová) – operní pěvkyně Vídeňské opery (Martínková tvrdí, že se sama přesvědčila v osobní rozmluvě s ní o její chorobné žárlivosti na umění Emy Destiniové). Některé zdroje též uvádějí, že Destiniová (zvyklá na pohádkově vysoké honoráře) mohla vyžadovat příliš vysoký honorář. Pravdou je, že beznadějná vlastenka Destiniová odmítla dobře placené místo profesorky zpěvu v Americe i Německu, jelikož se nemohla odloučit od Čech a své Stráže. Neuměla si zkrátka vůbec představit stálý život v zahraničí. Nabídku na vyučování v Londýně z roku 1928 údajně snad zvažovala, ale k realizaci již nedošlo. Kromě žádosti o místo profesorky zpěvu na Pražské konzervatoři zažádala Destiniová i o státní penzi, ale žádost byla neustále odkládána, až Destiniová mezitím zemřela.

Když nedostala místo profesorky zpěvu na Pražské konzervatoři, zkusila po svých pedagogických úspěších v hlasovém školení Dinha Gillyho a Emila Kunstovného vyučovat zpěv soukromě. Založila si pěvecké studio u sestry ve Vysočanech, ale výuka nenaplňovala ani zdaleka její očekávání. Stěžuje si na nedostatek velkých hlasů a vzpomíná na svou učitelku Loewe-Destiniovou, jež měla hlasový rozsah tří oktáv. Učí zde až do své smrti (Božena Prexlerová, Milada Beutlová, Milada Šimčíková) a k jejím žačkám se může řadit i pěvkyně Jarmila Novotná (pozdější členka Metropolitní opery), která v roce 1923 předzpívala Emě Destiniové v hotelu Palace a následně u ní měla několik hodin zpěvu.

Destiniová ke konci života trpěla velkou finanční nouzí, jež je více než patrná z jejích posledních dopisů: „Děkuji srdečně za laskavou zásilku, jež mi přišla

velmi vhod, to víte, že mohu peníze vždycky potřebovat, mám těch platů, že někdy nevím starostmi kam hlavu složit. Zde u sestřičky žiji sice klidným a ničím nerušeným životem, ale ty staré pohledávky (daně atd.) lezou za mnou jako hadi, kdybych nezaplatila, zbavili by mne posledního, co mám.³⁵

---

³⁵ Bohumil Plevka. *Z posledních dopisů Emy Destinové*, s. 24

7 Vysvobození Emy Destinové

28. ledna roku 1930 byla Ema Destinová převezena do nemocnice v Českých Budějovicích. Nebyla již zcela při vědomí a už se neprobrala. „Jediný exemplář její posmrtné masky ukazuje, jaký výraz měl její obličej ve chvíli skonu. Ochrnutím jedné strany těla měl dvojitý výraz: z pravé tváře vyzařoval klid a mír, levá strana měla kolem úst příznak trpkosti a z oka stékalo na tvář několik slz.“³⁶

Zemřela zklamaná životem, osamělá a zatrpklá. Jejím závěrem života, smrtí a následně i pohřbem na Slavíně se naplnila předpověď egyptské věštkyňe z New Yorku, již se svou společnicí Marií Martínkovou dříve navštívily (nebylo to poprvé, co si nechala předpovídat budoucnost – měla celý život sklon ke spiritualitě a nadpřirozeným jevům).

„Není výstrahy, není rady ani vyhnutí z předurčených cest! Není také pomoci proti neodvratnosti osudu. Marné lidské snažení, marné tisíceré uhýbání – vše přijde, co přijíti má. – V budoucnosti vidím dvě celá desetiletí: Polovice prvního bude jako dnešek, včerejšek a zítřek. Druhá polovice: bouře, zmatky, ztráty – pak veliká radost v lidu. – Druhé desetiletí: věznění na zakletém zámku, ostrov opuštěnosti, marné čekání na vysvobození. Palmy schnou! Třetí desetiletí je zahaleno mlhou. Vidím jenom na krok. Uvězněné blesky budou svědky vašeho vítězství ze slavných a zástupy vás budou opěvovat jako dnes, včera a pozítří.“³⁷

Destinová několikrát žádala Martínkovou o to, aby nebyla pohřbena na Slavíně (byl by pro ni byl vězením – chtěla být raději ve své milované přírodě). Dopředu si vybrala místo svého budoucího odpočinku – romantické místo pod stromem nad sněženským údolím ve Stráži – s krásným výhledem na řeku Nežárku. Dokonce měla vymyšlený i svůj prostý náhrobek ve tvaru jehlanu s carrarského mramoru s jediným nápisem – Ema Destinová. Pod náhrobkem měla být pouze jakoby pohozená mramorová růže (bílá růže byla její oblíbenou květinou). Hrob měl být součástí přírodní scenérie – zarovnaný s okolním trávníkem. Martínková s Eminou sestrou Jindřiškou jí sem měly zasadit sněženky a fialky. Místo toho ale skončila na vyšehradském Slavíně, kam výslovně nechtěla. Navíc zde její jméno vytesali špatně (údajně pro nedostatek místa), následkem čehož dochází

³⁶ Miloslav Pospíšil. *Veliké srdce Ema Destinová*. Praha: Supraphon, 1980, s. 226

³⁷ Marie Martínková. *Život Emy Destinové*, s. 77

i v některých slovnících ke zkomolení jména umělkyně. Do rakve byla uložena podle svých vlastních instrukcí – černé šaty, bílé květiny, pod polštářkem uložený pečlivě střežený obrázek Jindřicha Vodílka (její první lásky) a fotografie bratra Emánka. V rukou měla malý křížek a zbytek růžence po mamince a kolem sebe větvičky vzácného smrčku ze Stráže. Manžel jí neponechal do rakve žádné šperky – ani její snubní prsten.

Závěr

Ema Destinová byla neobyčejná žena a umělkyně, která prožila neobyčejný život plný emocí a silných vnitřních prožitků a otřesů. Nadpozemské (dle některých kritik) umění Emy Destinové muselo mít zákonitě kořeny v jedinečné osobnosti a silných životních prožitcích. Její umění působilo vždy vznešeně a kultivovaně, což vyplývá z jejího osobního kouzla a vznešenosti. Žila odmalička v přepychu, byla zvyklá na nejlepší chování od svých bratrů i otce, byla dámou v pravém slova smyslu. Tudíž si nemusela na nic hrát, když se stala světovou primadonnou číslo jedna – měla to zkrátka v krvi.

Vychování, povaha a obrovské charisma v osobním životě i umění Destinové měly přímý vliv nejen na výsostné postavení v operním světě, ale také způsobovaly oddaný obdiv ze stran mužů všech věkových kategorií a společenského postavení (ve chvíli zatčení jí to dokonce zachránilo život). Ve vysoké životní a osobnostní úrovni umělkyně a ve velkém množství hlubokých citových prožitků můžeme vidět jakousi paralelu k vysoké úrovni jejího umění a hlubokým prožitkům v rámci realistického ztvárňování operních postav.

Ačkoliv se Destinová stranila lidí obecně (neměla je ráda, raději měla přírodu a zvířata), téměř vždy měla kolem sebe někoho blízkého, koho potřebovala jako oporu. Bez lidí, kteří ji podporovali v těžkých chvílích psychické slabosti (takových chvíl bylo více, než bychom očekávali), by nikdy nedosáhla takové světové proslulosti. Její psychika byla často rozpolcená a sváděla v sobě různé vnitřní boje. To ovlivňovalo následně její umělecké působení. Kdyby bylo po jejím, nejraději by zůstala v Čechách a nikdy nevycestovala. Za světovou proslulost Češky Emy Destinové vděčíme z velké části nejen Národnímu divadlu, jež ji hned po prvním předzpívání odmítlo (kdyby se tak nestalo, s největší pravděpodobností by zcela uspokojená zůstala zpívat zde, jelikož zpívat v Národním divadle doma v Čechách bylo jedním z jejích největších přání po celý život), ale hlavně jejím "oporám". Po Emině otci, Loeweových a sestře Jindřišce proto ve své práci zdůrazňuji nezanedbatelný význam Marie Martínkové, jež stála po boku Emy Destinové dlouhá léta a byla jí oporou v době největší slávy.

Kapitolu samu o sobě tvoří role mužů v životě Emy Destinnové. Ti byli pro její citlivou duši spásou i zkázou a propojují často její osobní život s životem profesním. Nešťastnou láskou její milostný život začal a nešťastnou láskou (spolu se zatrpklostí a osamělostí v posledních letech života) také skončil.

Nejzásadnější vliv osobního života na kariéru Emy Destinnové však musíme přiznat její povaze a obdivuhodnému charakteru. Zde se jedná za prvé o aspekt hledání klidu, míru a psychické vyrovnanosti v české přírodě, za druhé (a to především) o její silně rozvinutou vlastnost, jež se jí stala osudnou – vlastenectví. Nadměrně rozvinutá láska ke své vlasti (v obou zmiňovaných aspektech) ji v podstatě připravila o kariéru i o peníze v závěrečném období života – a tím i o možnost důstojného dožití hodného pěvkyně jejího jména.

Závěrem bych ráda zdůraznila, že Ema Destinnová byla ve své době vzorem primadonny operního pěvectví a byla celosvětově uznávanou hvězdou. Na vrcholu kariéry byla nejžádanější pěvkyní světa a byla velmi vytížená, což muselo mít logicky vliv na psychickou i fyzickou stránku sebesilnějšího jedince – natož natolik citlivé Emy Destinnové. Její život byl vnitřním zápasem mezi svým vysněným štěstím (vlast, příroda, český manžel, Národní divadlo) a kariérou (sama v cizině). Tento boj ke konci života prohrála a už se ani nedokázala v rámci nešťastných okolností těšit z toho, že žila trvale ve své vlasti, po čemž vlastně celý svůj život z hloubi duše toužila. Všichni se k ní nakonec otočili zády – vlast (nezískala stálé angažmá v Národním divadle, nedostala místo profesorky zpěvu na Pražské konzervatoři, nevyřídili dokonce ani její žádost o státní penzi) i vypočítavý manžel – zůstala sama. Opustila nedobrovolně piedestal světové primadonny a sestoupila na zem k nám "smrtelníkům", aby mohla dožít – nebo spíše doživořit – bez ohledu na dřívější slávu a zásluhy. Zatrpkla a možná ke konci života litovala některých svých rozhodnutí, jež nakonec vedla ke smutnému konci pohádkové kariéry.

Z osudu Emy Destinnové si jako výkonná umělkyně a operní pěvkyně odnáším do života v srdci dva smutně pravdivé citáty, které měla Ema Destinnová umístěné ve své ložnici tak, aby je měla stále na očích – a nakonec se o nich přesvědčila na vlastní kůži. Za prvé se jedná o první větu ze starozákonní biblické knihy *Kazatel*: "Marnost nad marnost, všechno je marnost." Druhý citát má svůj původ taktéž v *Bibli*: "Všechna sláva – polní tráva."

Použitá literatura

- ADAMIČKOVÁ, Bedřiška. *Světoví pěvci 20. století*. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1966
- BAJEROVÁ, Marie. *O Emě Destinové*. Praha: Vyšehrad, 1979
- DOUBRAVOVÁ, Radoslava. *Emá Destinová ve Stráži nad Nežárkou*. České Budějovice: Tiskárna Herbia, 2009
- FÜRBAACH, František - PROCHÁZKA, Boris: *Emá Destinová a její jihočeské sídlo*. Třeboň: Carpio, 1999. ISBN 80-901945-6-7
- FÜRBAACH, František. *Emá Destinová a Bedřich Smetana*. Praha: Koniasch Latin Press, 2011. ISBN 978-80-86791-90-6
- HARTMAN, Emil. *Královna zpěvu Emá Destinová ve vzpomínkách Marie Martínkové*. Praha: Orbis, 1995. ISBN 80-235-0043-0
- HOLZKNECHT, Václav – TRITA, Bohumil. *Emá Destinová: Ve slovech i obrazech*. 3. vyd. Praha: Panton, 1981
- HONOLKA, Kurt: *Slavné primadony*. Praha: Supraphon, 1969. ISBN 02-246-69
- JUNEK, Václav. *Třinácté komnaty*. Praha: Petrklíč, 2012. ISBN 978-80-7229-323-0
- KOLOMACKÁ, Marcela. *Lásky slavných žen*. Praha: Brána, 2005. ISBN 80-7243-249-4
- LACINA, Oldřich. *Emá Destinová: Tři studie (Pedagog - Učitelé – Podobizny)*. Praha: Edition RESONUS, 2007. ISBN 80-902827—4-1
- MARTÍNKOVÁ, Marie. *Život Emy Destinové*. 2. vyd. Plzeň: Emil Kosnar, 1946
- PLEVKA, Bohumil, 1987. *Z posledních dopisů Emy Destinové*. Teplice: Dům kultury
- PLEVKA, Bohumil, 1994. *Život a umění Emy Destinové*. Praha: AZ servis
- POSPÍŠIL, Miloslav, 1980. *Veliké srdce Emá Destinová*. Praha: Supraphon
- POSPÍŠIL, Miloslav, 2000. *Emá Destinová: Pěvecká legenda*. Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-047-9
- POSPÍŠIL, Miloslav, 2008. *Emá Destinová: Česká pěvecká legenda*. 4. vyd. Praha: Brána. ISBN 978-80-7243-343-8
- ROHÁL, Robert. *Lesk a bída slavných českých žen*. 3. vyd. Praha: Petrklíč, 2012. ISBN 978-80-7229-266-0
- STACH, Adolf. *Velká rybářka Emá: A radosti s rybami*. Vimperk: Carpio, 1994